

II

(Paziņojumi)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

KOMISIJA

Komisijas paziņojums par samazinātas vērtības aktīviem piemērojamo režīmu Kopienas banku nozarē

(2009/C 72/01)

1. IEVADS

- 1) Kopš 2007. gada vidus starpbanku kredīttirgu darbībā vērojami nopietni traucējumi. Tas ir izraisījis likviditātes izsīkšanu banku nozarē un banku nevēlēšanos izsniegt savstarpējus aizdevumus, kā arī aizdot līdzekļus tautsaimniecībai kopumā. Tā kā traucējumi kredītu tirgos pēdējo astoņpadsmit mēnešu laikā ir pastiprinājušies, finanšu krīze ir padziļinājusies, un pasaules ekonomika piedzīvo smagu recesiju.
- 2) Ir grūti paredzēt risinājumu finanšu krīzei un pasaules ekonomikas atveseļošanai, ja nav drošas stabilitātes banku nozarē un finanšu sistēmā kopumā. Stabilitāte ir vienīgais līdzeklis, lai atgūtu ieguldītāju uzticību un bankas atsāktu savu parasto kredītēšanas praksi. Dalībvalstis attiecīgi ir īstenojušas pasākumus, lai veicinātu banku nozares stabilitāti un atbalstītu kredītēšanu, īpaši jauna kapitāla ieguldīšanu, izmantojot publisko finansējumu, un valdības garantiju sniegšanu banku aizdevumiem. Šos pasākumus izziņoja 2008. gada oktobrī, un pēdējo mēnešu laikā tie ir pakāpeniski īstenoti.
- 3) Vairākas dalībvalstis nesen paziņoja par savu nodomu papildināt esošos atbalsta pasākumus, pieņemot glābšanas plānu samazinātas vērtības banku aktīviem. Šie paziņojumi, kas izskanēja vienlaikus ar līdzīga rakstura iniciatīvu Amerikas Savienotajās Valstīs, izraisīja Kopienā plašākas debates par aktīvu glābšanas plāna — valdības pasākuma banku atbalstam — ieguvumiem. Ņemot vērā šīs debates, Komisija, apspriedusies ar Eiropas Centrālo banku (ECB), sagatavoja šo paziņojumu, kura pamatā ir Eurosistēmas 2009. gada 5. februārī izdotie ieteikumi (skatīt I pielikumu).
- 4) Šā paziņojuma uzmanības centrā ir jautājumi, kas risināmi dalībvalstīm, paredzot, izstrādājot un īstenojot aktīvu glābšanas pasākumus. Vispārējā līmenī šie jautājumi ietver pamatojumu aktīvu glābšanas plānam kā pasākumam, kas paredzēts, lai aizsargātu finanšu stabilitāti un veicinātu banku aizdevumus; ilgāka termiņa apsvērumus par banku nozares dzīvotspēju un budžeta noturību, kas jāņem vērā, paredzot aktīvu glābšanas pasākumus; kā arī nepieciešamību pēc kopējas un saskaņotas Kopienas pieejas aktīvu glābšanai, īpaši, lai nodrošinātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus. Saistībā ar šādu Kopienas pieeju šajā paziņojumā iekļauti arī konkrētāki ieteikumi par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu aktīvu glābšanai, vēršot uzmanību uz tādiem jautājumiem kā i) pārskatāmības un informācijas izpaušanas prasības; ii) izmaksu sloga sadalījums starp valsti, akcionāriem un kreditoriem; iii) saņēmējiem radīto stimulu saskaņošana ar valsts politiskajiem mērķiem; iv) aktīvu glābšanas pasākumu izstrādes principi samazinātas vērtības aktīvu atbilstīguma, novērtēšanas un pārvaldības izteiksmē; un v) saikne starp aktīvu glābšanu, citiem valdības atbalsta pasākumiem un banku restrukturizāciju.

2. AKTĪVU GLĀBŠANAS PLĀNS KĀ PASĀKUMS, KAS PAREDZĒTS, LAI AIZSARGĀTU FINANŠU STABILITĀTI UN VEICINĀTU BANKU AIZDEVUMUS

- 5) Dalībvalstu 2008. gada oktobrī izziņoto glābšanas pasākumu kopumu tuvākais mērķis ir aizsargāt finanšu stabilitāti un veicināt kredītu piedāvājumu reālajai ekonomikai. Vēl ir pārāgri izdarīt galīgos secinājumus par pasākumu kopumu efektivitāti, bet ir skaidrs, ka tie ir novērsuši finanšu sabrukuma risku un ir veicinājuši svarīgu starpbanku tirgu darbību. Turpretim aizdevumu izsniegšana reālajai ekonomikai kopš pasākumu kopumu izziņošanas ir attīstījusies nelabvēlīgi, un jaunākā statistika liecina par kredītu pieauguma tempa krasu palēnināšanos ⁽¹⁾. Daudzās dalībvalstīs ziņo par šobrīd plaši izplatītajiem banku kredītu atteikumiem uzņēmumiem, un šķiet, ka kreditēšanas ierobežojumi pārsniedz to, ko varētu attaisnot ar cikliskuma apsvērumiem.
- 6) Galvenais iemesls, ar ko skaidrojama nepietiekama kredītu plūsma, ir neskaidrības par samazinātas vērtības aktīvu novērtēšanu un atrašanās vietu, un tās rada problēmas banku nozarē kopš krīzes sākuma. Neskaidrības par aktīvu novērtējumiem ir ne tikai turpinājušas iedragāt uzticību banku nozarei, bet arī mazinājušas 2008. gada oktobrī apstiprināto valdības atbalsta pasākumu ietekmi. Piemēram, banku rekapitalizācija ir ļāvusi ierobežot aktīvu vērtības samazināšanos, bet bankas lielu daļu šīs kapitāla rezerves ir izmantojušas, lai nodrošinātos pret aktīvu vērtības samazināšanos nākotnē. Bankas jau ir veikušas pasākumus, lai risinātu samazinātas vērtības aktīvu problēmu. Tās ir iegrāmatojušas būtiskus aktīvu vērtības daļējus norakstījumus ⁽²⁾, veikušas pasākumus, lai ierobežotu zaudējumus, pārklasificējot aktīvus savās bilancēs un pakāpeniski rezervējot papildu kapitālu, lai uzlabotu savu maksāspēju. Tomēr šī problēma nav atrisināta pietiekamā mērā, un negaidītā ekonomiskās lejupslīdes padziļināšanās šobrīd liecina par banku aktīvu kredītkvalitātes tālāku un vēl lielāku pasliktināšanos.
- 7) Ar aktīvu glābšanas plāna starpniecību varētu tieši risināt jautājumu, kas saistīts ar neskaidrībām par banku bilanču datu kvalitāti, tādējādi palīdzot atjaunot uzticību šai nozarei. Tas varētu palīdzēt arī novērst risku saistībā ar atkārtotiem banku rekapitalizācijas pasākumiem, jo aktīvu vērtības samazināšanās tendence pastiprinās apstākļos, kad reālā ekonomiskā situācija pasliktinās. Pamatojoties uz iepriekšminēto, vairākas dalībvalstis aktīvi apsver iespēju izmantot samazinātas vērtības banku aktīvu glābšanas plānu kā papildinājumu citiem pasākumiem, kas paredzēti, lai īstenotu valstu un valdību vadītāju 2008. gada oktobrī apstiprināto stratēģiju.

3. ILGĀKA TERMIŅA APSVĒRUMI: ATGRIEŠANĀS PIE DZĪVOTSPĒJAS BANKU NOZARĒ UN PUBLISKO FINANŠU NOTURĪBAS

- 8) Aktīvu glābšanas pasākumi jāizstrādā un jāīsteno veidā, kas visefektīvāk nodrošina tuvāko mērķu sasniegšanu, kuri paredz aizsargāt finanšu stabilitāti un veicināt banku aizdevumus. Tālab svarīgs jautājums, kas vēl jārisina, ir pietiekamas līdzdalības nodrošināšana aktīvu glābšanas pasākumos, nosakot atbilstīgas cenas un nosacījumus un vajadzības gadījumā ieviešot prasību par obligāto dalību. Tomēr uzsvāru uz aktīvu glābšanas pasākumu izstrādi un īstenošanu nevajadzētu attiecināt tikai uz šiem tuvākajiem mērķiem. Ir svarīgi ņemt vērā arī ilgāka termiņa apsvērumus.
- 9) Ja aktīvu glābšanas pasākumus neveiks tā, lai novērstu risku saistībā ar nopietniem starpbanku konkurences traucējumiem (gan dalībvalstu, gan pārrobežu līmenī), ievērojot Eiropas Kopienas dibināšanas līguma noteikumus par valsts atbalstu, tostarp vajadzības gadījumā veicot saņēmēju restrukturizāciju, rezultāts būs strukturāli vājāka Kopienas banku nozare, kas negatīvi ietekmēs tautsaimniecības ražošanas potenciālu kopumā. Turklāt tas var novest pie atkārtotas nepieciešamības pēc valdības intervences šajā nozarē, uzliekot aizvien smagāku slogu publiskajām finansēm. Šādi riski ir nopietni, ņemot vērā

⁽¹⁾ Lai gan oficiālie dati par euro zonu liecina, ka banku aizdevumi uzņēmumiem joprojām ir elastīgi, pamattendence šobrīd atslābst, un aizdevumu pieauguma tempi salīdzinājumā ar mēnesi iepriekš 2008. gada beigās ievērojami samazinājās. Banku aizdevumi privātajai ekonomikai (aizdevumi iestādēm, kas nav MFI, izņemot valdības sektoru) 2008. gada decembrī samazinājās par 0,4 % attiecībā pret novembri.

⁽²⁾ No 2007. gada vidus līdz šim brīdim aktīvu vērtības daļēji norakstījumi kopā sasniedz 1 063 miljardus ASV dolāru, no kuriem 737,6 miljardi ASV dolāru attiecas uz ASV reģistrētām bankām un 293,7 miljardi ASV dolāru attiecas uz Eiropā reģistrētām bankām. Daļa no pēdējās minētās summas (68 miljardi ASV dolāru) attiecas uz Šveici. Neraugoties uz jau ziņotajiem aktīvu vērtības daļējiem norakstījumiem, SVF šobrīd lēš, ka banku kopējie zaudējumi saistībā ar aktīvu vērtības samazināšanos varētu sasniegt 2 200 miljardus ASV dolāru. Šo aplēsu pamatā ir visā pasaulē izkliedētie ASV izcelsmes un vērtspapīros pārvērstie hipotēku, patēriņa kredītu un uzņēmumu parāda turējumi, un kopš krīzes sākuma šo aplēsu apmēri pastāvīgi pieaug. Daži tirgus komentētāji uzskata, ka kopējie zaudējumi varētu būt pat ievērojami lielāki. Piemēram, *Nouriel Roubini*, kas nemitīgi apgalvoja, ka oficiālās aplēses ir pārāk zemas, šobrīd domā, ka kopējie zaudējumi Amerikas Savienotajām Valstīm vien varētu būt 3 600 miljardi ASV dolāru.

valsts iespējamā riska mērogu. Lai ierobežotu šādu ilgāka termiņa zaudējumu risku, valdības intervencei banku nozarē vajadzētu būt pietiekami mērķtiecīgai, iekļaujot tajā rīcības aizsardzības pasākumus, lai bankām radītos stimulus varētu saskaņot ar valsts politiskajiem mērķiem. Aktīvu glābšanas pasākumiem vajadzētu būt daļai no kopējiem centieniem atjaunot banku nozares dzīvotspēju, un tiem jābalstās uz nepieciešamo restrukturizāciju. Nepieciešamība pēc restrukturizācijas banku nozarē, kas ir paralēls pasākums valdības atbalstam, sīkāk aplūkota saistībā ar valsts atbalsta noteikumiem 5. un 6. iedaļā.

- 10) Paredzot aktīvu glābšanas pasākumu izstrādi un īstenošanu, ir būtiski arī, lai dalībvalstis ņemtu vērā budžeta iespējas. Aplēses par kopējiem gaidāmajiem aktīvu vērtības daļējiem norakstījumiem liecina, ka aktīvu glābšanas pasākumu budžeta izmaksas — faktiskās un iespējamās vai abas — varētu būt ievērojamas — gan absolūtā izteiksmē, gan attiecībā pret dalībvalstu iekšzemes kopproduktu (IKP). Valdības atbalsts, izmantojot aktīvu glābšanas (un citus) pasākumus, nebūtu jāsniedz tādā apjomā, kas izraisa bažas par publiskā finansējuma noturību, piemēram, pārmērīgas parādsaistības vai finanšu problēmas. Šādi apsvērumi ir jo īpaši svarīgi pašreizējā situācijā, kad budžeta deficīts palielinās, publiskā parāda līmenis pieaug un pastāv problēmas ar valsts obligāciju emisiju.
- 11) Konkrētāk, budžeta situācija dalībvalstīs būs svarīgs apsvērums, izvēloties pārvaldības mehānismu aktīviem, kuriem piemēro glābšanas pasākumus, proti, aktīvu pirkumu, aktīvu apdrošināšanu, aktīvu mijapmaiņas darījumus vai šādu pasākumu kombinējumu ⁽¹⁾. Dažādām pieejām, ko piemēro aktīvu glābšanai, nevar būt būtiski atšķirīga ietekme uz budžeta uzticamību, jo finanšu tirgi droši vien diskontētu iespējamus zaudējumus, pamatojoties uz līdzīgiem principiem ⁽²⁾. Tomēr pieejai, kas paredz samazinātas vērtības aktīvu tiešo pirkšanu, varētu būt tūlītēja ietekme uz budžeta rādītājiem un valdības finansējumu. Kaut arī samazinātas vērtības aktīvu pārvaldības mehānisma izvēle ir katras dalībvalsts ziņā, varētu paredzēt kombinēto pieeju, saskaņā ar kuru nedrošos aktīvus nodala no banku bilances atsevišķā struktūrvienībā (vai nu bankās, vai ārpus tām), kura zināmā mērā saņem valdības garantiju priekšrocības. Šāda pieeja ir visnotaļ pievilcīga, jo tai ir daudzas aktīvu pirkšanas metodes priekšrocības, raugoties no banku sistēmas uzticamības atjaunošanas viedokļa, un tā vienlaicīgi ierobežo tūlītēju ietekmi uz budžetu.
- 12) Ņemot vērā ierobežotos budžeta resursus, būtu lietderīgi koncentrēt aktīvu glābšanas pasākumus uz ierobežotu skaitu sistēmiskas nozīmes banku. Dažās dalībvalstīs aktīvu glābšanas pasākumi bankām var būt būtiski ierobežoti saistībā ar dalībvalstu esošajiem budžeta ierobežojumiem un/vai dalībvalstu banku bilances apjomu attiecībā pret IKP.

4. NEPIECIEŠAMĪBA PĒC KOPĒJAS UN SASKAŅOTAS KOPIENAS PIEEJAS

- 13) Izvērtējot aktīvu glābšanas pasākumu veidu, tuvākie finanšu stabilitātes un banku kredīšanas mērķi ir jāsašķir ar nepieciešamību novērst ilgāka termiņa zaudējumus banku nozarei Kopienā, vienotajam tirgum un ekonomikai kopumā. To visefektīvāk var sasniegt, izmantojot kopēju un saskaņotu Kopienas pieeju, kas ietver šādus plašākus mērķus:
 - a) uzlabot uzticību tirgum, pierādot spēju Kopienas līmenī efektīvi reaģēt uz finanšu krīzi un radīt pozitīvas papildu sekas dalībvalstīm un finanšu tirgos kopumā;
 - b) ierobežot negatīvas papildu sekas dalībvalstīm, ja aktīvu glābšanas pasākumu ieviešana pirmajā dalībvalstī, kas uzņemas iniciatīvu īstenot tos, izdara spiedienu uz citām dalībvalstīm, liekot tām sekot šai dalībvalstij, un rada risku, ka dalībvalstis varētu sākt sacensību par subsīdiu piedāvājumiem;

⁽¹⁾ Šie pasākumi sīkāk aplūkoti II pielikumā.

⁽²⁾ Valdības aktīvu pirkumi nav saistīti ar lielām budžeta izmaksām ilgākā termiņā, ja pēc tam iegādāto aktīvu pietiekamu daudzumu var pārdot ar peļņu (skatīt piemērus par ASV un Zviedriju II pielikumā). Tomēr tie ietver sākotnējus budžeta izdevumus, kas varētu palielināt valdības bruto parādu un valdības bruto finanšu vajadzības. Pieeju, kuras pamatā ir valdības parāda apmaiņa pret samazinātas vērtības aktīviem, varētu izmantot, lai atvieglotu operāciju problēmas saistībā ar emisiju, bet tā nevarētu novērst ietekmi uz budžeta rādītājiem un valdības parāda piedāvājuma pieaugumu tirgū.

- c) aizsargāt finanšu pakalpojumu vienoto tirgu, nodrošinot konsekveni starp dalībvalstu ieviestajiem aktīvu glābšanas pasākumiem un vērsties pret finansiālu protekcionismu;
 - d) nodrošināt pasākumu atbilstību valsts atbalsta kontroles prasībām un visām pārējām juridiskajām prasībām, turpinot nodrošināt konsekveni starp aktīvu glābšanas pasākumiem un līdz minimumam samazinot konkurences traucējumus un morālu kaitējumu.
- 14) Saskaņošana starp dalībvalstīm būtu nepieciešama tikai vispārējā līmenī, un to varētu nodrošināt, saglabājot pietiekamu elastību, lai pasākumus varētu pielāgot atsevišķo banku konkrētajām situācijām. Ja nebūs pietiekamas saskaņošanas *ex ante*, daudzus no šiem mērķiem varēs izpildīt tikai tad, ja tiks noteiktas valsts atbalsta kontroles papildu prasības *ex post*. Tālab kopējie ieteikumi par glābšanas pasākumu pamatelementiem varētu palīdzēt līdz minimumam samazināt nepieciešamību pēc korekcijām un pielāgojumiem, kas veicami pēc novērtēšanas saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem. Šādi ieteikumi ir sniegti turpmākajās iedaļās.

5. PAMATNOSTĀDNES PAR VALSTS ATBALSTA NOTEIKUMU PIEMĒROŠANU AKTĪVU GLĀBŠANAS PASĀKUMIEM

- 15) Parasti banku pienākums ir novērtēt risku aktīviem, ko tās iegādājas, un nodrošināt, lai tās varētu segt jebkādas ar šiem aktīviem saistītos zaudējumus ⁽¹⁾. Tomēr var paredzēt arī aktīvu glābšanas pasākumus, lai veicinātu finanšu stabilitāti. Publiskie aktīvu glābšanas pasākumi ir valsts atbalsts, ciktāl tie atbrīvo saņēmējbanku no nepieciešamības reģistrēt vai nu zaudējumus, vai rezervi iespējamiem zaudējumiem saistībā ar tās samazinātas vērtības aktīviem (vai atlīdzina no tiem izrietošās sekas) un/vai ļauj izmantot statūtkapitālu citiem mērķiem. Īpaši tas raksturīgs tajos gadījumos, kad samazinātas vērtības aktīvus pērk vai apdrošina par vērtību, kas ir augstāka par tirgus cenu, vai kad garantijas cena nenodrošina valstij pietiekamu kompensāciju par tās iespējamām maksimālajām saistībām, ko tā uzņemas saskaņā ar garantiju ⁽²⁾.
- 16) Tomēr ikvienam atbalstam, ko sniedz aktīvu glābšanas pasākumiem, būtu jāatbilst nepieciešamības, proporcionalitātes un konkurences traucējumu minimizēšanas vispārējiem principiem. Šāda palīdzība ietver nopietnus konkurences traucējumus starp saņēmējbankām un bankām, kas nav saņēmējbankas, kā arī starp saņēmējbankām, kuru vajadzību līmenis ir atšķirīgs. Bankas, kuras nav saņēmējbankas un kuras pamatā ir finansiāli stabilas bankas, var uzskatīt par savu pienākumu paredzēt valdības intervenci, lai saglabātu konkurētspēju tirgū. Līdzīgi konkurences traucējumi var rasties arī starp dalībvalstīm, izraisot risku saistībā ar sacensību par subsīdiu piedāvājumiem starp dalībvalstīm (mēģinot glābt savas bankas, neņemot vērā sekas, kādas tas varētu atstāt uz citu dalībvalstu bankām) un virzoties uz finansiālu protekcionismu un iekšējā tirgus sadrumstalotību. Tādēļ dalībai aktīvu glābšanas shēmā būtu jāpieņem skaidri definēti un objektīvi kritēriji, lai novērstu iespēju atsevišķām bankām izmantot nepamatotas priekšrocības.
- 17) Komisijas paziņojumā — Valsts atbalsta noteikumu piemērošana pasākumiem, kas veikti attiecībā uz finanšu iestādēm saistībā ar pašreizējo globālo finanšu krīzi ⁽³⁾, noteica principus, kas regulē valsts atbalsta noteikumu un jo īpaši EK līguma 87. panta 3. punkta b) apakšpunkta piemērošanu jebkuram banku atbalsta pasākumam, ņemot vērā globālo finanšu krīzi. Pēc tam Komisijas paziņojumā — Finanšu iestāžu rekapitalizācija pašreizējās finanšu krīzes apstākļos — atbalsta ierobežošana līdz nepieciešamajam minimumam un aizsardzības līdzekļi pret pārmērīgiem konkurences traucējumiem ⁽⁴⁾, tika sniegti sīkāk norādījumi par šo principu praktisko piemērošanu rekapitalizācijai. Tādā pašā garā šajā paziņojumā noteiktajās pamatnostādnēs, pamatojoties uz tiem pašiem principiem, uzskaitīti aktīvu

⁽¹⁾ Parasti banku turējumā ir dažādi aktīvi, tostarp skaidra nauda, finanšu aktīvi (valsts kases vekseli, parāda vērtspapīri, kapitāla vērtspapīri, tirgojamie aizdevumi un preces), atvasinātie instrumenti (mijapmaiņas darījumi, iespēju līgumi), aizdevumi, finanšu ieguldījumi, nemateriālie aktīvi un pamatlīdzekļi. Zaudējumi var rasties, ja aktīvi tiek pārdoti zem to bilances vērtības, ja to vērtība ir samazināta un ir izveidotas rezerves iespējamiem zaudējumiem vai *ex post*, ja ieņēmumu plūsmas termiņa iestāšanās laikā ir mazākas nekā bilances vērtība.

⁽²⁾ Tiek uzskatīts, ka garantija ir valsts atbalsts, ja saņēmējbanka nevar atrast nevienu neatkarīgu privātu uzņēmēju tirgū, kas vēlētos sniegt līdzīgu garantiju. Valsts atbalsta summu nosaka valsts neto saistību maksimālajā apjomā.

⁽³⁾ OV C 270, 25.10.2008., 8. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 10, 15.1.2009., 2. lpp.

glābšanas pasākumu vai shēmu pamatelementi, kas nosaka to efektivitāti un ietekmi uz konkurenci. Šīs pamatnostādnes ir piemērojamas visām bankām, kas izmanto aktīvu glābšanas pasākumu sniegtās priekšrocības, neatkarīgi no to individuālās situācijas, bet to piemērošanas praktiskās sekas var atšķirties atkarībā no riska profila un saņēmēja dzīvotspējas. Šo pamatnostādņu principi piemērojami pēc analoģijas, ja divas vai vairākas dalībvalstis saskaņo pasākumus, kas paredzēti pārrobežu banku aktīvu glābšanai.

- 18) Šā paziņojuma mērķis ir noteikt saskaņotus principus un nosacījumus, lai pēc iespējas nodrošinātu aktīvu glābšanas pasākumu efektivitāti vienotajā tirgū, ņemot vērā ilgtermiņa mērķi atgriezties normālos tirgus apstākļos, saglabājot pietiekamu elastību, lai pielāgotos konkrētajām īpatnībām vai paredzētu papildu pasākumus vai procedūras individuālā vai valsts līmenī finanšu stabilitātes nodrošināšanai. Efektīvu aktīvu glābšanas pasākumu rezultātā tiktu saglabāti aizdevumi reālajai ekonomikai.

5.1. Problēmas pienācīga apzināšana un risinājumu varianti: pilnīga *ex ante* pārskatāmība un informācijas izpaušana par vērtības samazināšanos un atbilstīgo banku sākotnējais novērtējums

- 19) Ikvienu aktīvu glābšanas pasākuma pamatā ir nepieciešamība skaidri apzināt bankas aktīvu problēmas apmērus, tās patieso maksāspēju pirms atbalsta sniegšanas un tās izredzes atgūt dzīvotspēju, ņemot vērā visus iespējamās alternatīvos risinājumus, lai veicinātu nepieciešamo restrukturizācijas procesu, novērstu traucējumus stimulu radīšanā visiem dalībniekiem un izvairītos no valsts resursu iznīkošanas, ja tie neveicina normālas kredītu plūsmas atsākšanos reālajā ekonomikā.
- 20) Tādēļ, lai līdz minimumam samazinātu risku, ka varētu rasties atkārtota nepieciešamība pēc valsts intervences to pašu saņēmēju labā, ir jāizpilda šādi kritēriji kā priekšnosacījums aktīvu glābšanas pasākumu priekšrocību izmantošanai:
- a) atbalsta pieteikumiem būtu jāpiemēro pilnīga *ex ante* pārskatāmība un informācijas izpaušana no atbilstīgo banku puses par glābšanas programmā iekļautajiem samazinātas vērtības aktīviem, pamatojoties uz pareizu novērtējumu, ko apliecinās atzīti neatkarīgi eksperti un apstiprinās attiecīgā uzraudzības iestāde atbilstoši novērtēšanas principiem, kas izklāstīti 5.5. iedaļā ⁽¹⁾; šāda informācija par vērtības samazināšanos būtu izpaužama pirms valdības intervences; tas ļautu noteikt atbalsta apjomu un zaudējumus, kas radušies bankai aktīvu pārvešanas rezultātā ⁽²⁾.
 - b) pēc individuālas bankas atbalsta pieteikuma saņemšanas būtu pilnībā jāizvērtē šīs bankas darbības un bilance, lai novērtētu bankas kapitāla pietiekamību un tās dzīvotspējas izredzes nākotnē (dzīvotspējas izvērtējums); šādi izvērtēšanai jānotiek vienlaicīgi ar aktīvu glābšanas programmā iekļauto samazinātas vērtības aktīvu apliecināšanu, bet, ņemot vērā tās apjomu, to varētu pabeigt pēc tam, kad banka uzsāk dalību aktīvu glābšanas programmā; izvērtēšanas rezultātus dara zināmus Komisijai, un tos ņems vērā, novērtējot nepieciešamos papildu pasākumus (skatīt 6. iedaļu).

5.2. Ar samazinātas vērtības aktīviem saistīto izmaksu sloga sadalījums starp valsti, akcionāriem un kreditoriem

- 21) Parasti bankām ir jāsedz pilnā apmērā zaudējumi, kas saistīti ar samazinātas vērtības aktīviem. Tam vispirms ir nepieciešama pilnīga *ex ante* pārskatāmība un informācijas izpaušana, kam seko aktīvu pareizs novērtējums pirms valdības intervences un pareiza valsts atlīdzība par aktīvu glābšanas pasākumu neatkarīgi no tā veida, lai nodrošinātu vienādu akcionāra atbildību un izmaksu sloga sadalījumu

⁽¹⁾ Neskarot nepieciešamību darīt zināmu atklātībai informāciju par to, kā bilanci ietekmē aktīvu glābšanas pasākums, kas ietver atbilstošu izmaksu sloga sadalījumu, ar termiņiem "pārskatāmība" un "pilnīga informācijas izpaušana" saprot pārskatāmību attiecībā pret valsts iestādēm, iesaistītajiem neatkarīgajiem ekspertiem un Komisiju.

⁽²⁾ Atbalsta summa atbilst starpībai starp aktīvu pārvešanas vērtību (parasti — pamatojoties uz to reālo ekonomisko vērtību) un tirgus cenu. Saskaņā ar šo dokumentu radušies zaudējumi atbilst starpībai starp aktīvu pārvešanas vērtību un to bilances vērtību. Faktiskie zaudējumi parasti ir zināmi *ex post*.

neatkarīgi no izraudzītā konkrētā modeļa. Šo elementu kombinējumam būtu jānodrošina vispārēja konsekvence attiecībā uz sloga sadalījumu dažādiem valsts atbalsta veidiem, ņemot vērā dažādo palīdzības veidu atšķirīgos elementus ⁽¹⁾.

- 22) Tiklīdz aktīvi ir pienācīgi novērtēti un zaudējumi ir pareizi noteikti ⁽²⁾ un ja bez valsts intervences bankai varētu rasties tehniskās maksātnespējas situācija, banka ir jānodod administrēšanai tiesā vai jālikvidē atbilstoši Kopienas un valsts tiesību aktiem. Šādā situācijā, lai saglabātu finanšu stabilitāti un uzticību, varētu būt lietderīgi nodrošināt aizsardzību vai garantijas obligāciju turētājiem ⁽³⁾.
- 23) Ja finanšu stabilitātes apsvērumu dēļ banku nav ieteicams nodot administrēšanai tiesā vai tiesiski pareizi likvidēt ⁽⁴⁾, bankai varētu piešķirt palīdzību garantiju vai aktīvu pirkuma veidā, ierobežojot to līdz stingri noteiktam minimumam, lai bankas varētu turpināt savu darbību laikposmā, kāds nepieciešams, lai izstrādātu plānu restrukturizācijai vai tiesiski pareizai likvidācijai. Šādā gadījumā varētu sagaidīt, ka arī akcionāri sedz zaudējumus, vismaz līdz brīdim, kad tiek sasniegts kapitāla pietiekamības regulatīvo prasību minimums. Varētu paredzēt arī iespēju nacionalizēt banku.
- 24) Ja nav iespējams nodrošināt izmaksu sloga pilnīgu sadalījumu *ex ante*, būtu jāprasa, lai banka piedalās zaudējumu vai riska segšanā vēlākā posmā, izmantojot, piemēram, zaudējumu apvērse klauzulu vai apdrošināšanas shēmas gadījumā — klauzulu “par pirmo zaudējumu”, kas jāsedz bankai (parasti vismaz 10 % apmērā), un klauzulu “par atlikušās daļas riska dalīšanu”, ar kuru starpniecību banka piedalās jebkuru papildu zaudējumu segšanā līdz noteiktai procentuālajai daļai (parasti vismaz 10 %) ⁽⁵⁾.
- 25) Parasti, jo mazāks sākotnējais ieguldījums, jo lielāka nepieciešamība pēc akcionāru ieguldījuma vēlākā posmā, izmantojot valsts zaudējumu pārvēršanu bankas akcijās un/vai papildu kompensācijas pasākumus, lai ierobežotu konkurences traucējumus, izvērtējot nepieciešamo restrukturizāciju.

5.3. Bankām radīto stimulu piedalīties aktīvu glābšanas programmās saskaņošana ar valsts politiskajiem mērķiem

- 26) Samazinātas vērtības aktīvu glābšanas programmās principā būtu jāparedz sešu mēnešu termiņš dalības pieteikumu iesniegšanai, skaitot no valdības shēmas sākšanas dienas. Tas ierobežos banku centienus novēlot nepieciešamās informācijas izpaušanu, cerot uz izdevīgākiem glābšanas pasākumiem vēlākā datumā, un veicinās banku problēmu ātru atrisināšanu, pirms ekonomikas lejupslīde vēl vairāk pasliktinās esošo situāciju. Šo sešu mēnešu laikā bankas varēs iesniegt atbilstīgus aktīvu grozus, uz kuriem attiecināmi aktīvu glābšanas pasākumi, ar iespēju pagarināt atmaksas termiņu ⁽⁶⁾.
- 27) Var nākties izstrādāt atbilstošus mehānismus, lai nodrošinātu to, ka valdības pasākumā piedalās tās bankas, kurām aktīvu glābšanas programmas ir visvairāk nepieciešamas. Šādi mehānismi varētu ietvert prasību par obligāto dalību programmā, un tiem būtu jāparedz vismaz prasība par obligātu informācijas izpaušanu uzraudzības iestādēm. Visām bankām noteiktais pienākums informēt par samazinātas vērtības aktīvu problēmu apmēru palīdzēs skaidri apzināt nepieciešamību pēc aktīvu glābšanas shēmas dalībvalsts līmenī un vajadzīgo apjomu.

⁽¹⁾ Aktīvu glābšanas pasākumus zināmā mērā var pielīdzināt jauna kapitāla ieguldījumiem, ciktāl tie nodrošina zaudējumu mazināšanas mehānismu un tiem ir ietekme uz statūtkapitālu. Taču ar pirmo minēto veidu valsts parasti ir pakļauta lielākam riskam, kas saistīts ar samazinātas vērtības aktīvu konkrēto portfeli, turklāt bez citu bankas ienākumus gūstošo darbību un līdzekļu tieša ieguldījuma, un pārsniedz tās iespējamo līdzdalību bankā. Tā kā šajā gadījumā trūkumi ir lielāki, bet priekšrocības savukārt ir ierobežotākas, atbildībai par aktīvu glābšanu principā vajadzētu būt lielākai nekā atbildībai jauna kapitāla ieguldījumu gadījumā.

⁽²⁾ Salīdzinot aktīvu bilances vērtību ar to pārvešanas vērtību (t.i., reālo ekonomisko vērtību).

⁽³⁾ Tomēr akcionāri šādos gadījumos būtu izslēdzami no aizsardzības. Skatīt lēmumus NN 39/2008 (Dānija, atbalsts *Roskilde Bank* likvidācijai) un NN 41/2008 (Apvienotā Karaliste, glābšanas atbalsts *Bradford & Bingley*).

⁽⁴⁾ Tas iespējams gadījumā, kad bankas lielumu vai darbības veidu nav iespējams vadīt, piemērojot administratīvu vai tiesas procedūru vai tiesiski pareizu likvidāciju, neatstājot bīstamu sistēmisku ietekmi uz citām finanšu iestādēm vai aizdevumu izsniegšanu reālajai ekonomikai. Tālāk būtu nepieciešams monetāras un/vai uzraudzības iestādes pamatojums.

⁽⁵⁾ Attiecīgo līmeni var ietekmēt citi faktori, piemēram, augsta atbildība. Turklāt jāpiezīmē, ka *ex post* kompensācijas iespējamais vairākus gadus pēc pasākuma ieviešanas un tādējādi var nevajadzīgi paildzināt neskaidrības, kas saistītas ar samazinātas vērtības aktīvu novērtēšanu. Zaudējumu apvērse klauzulas gadījumā, pamatojoties uz *ex ante* novērtējumu, šādas problēmas nebūtu.

⁽⁶⁾ Gadījumos, kad programmā ir iekļauti aktīvi, kurus var atmaksāt vēlāk.

- 28) Ja dalība nav obligāta, shēma varētu ietvert atbilstošus stimulus (tādus kā garantiju vai tiesību nodrošināšana esošajiem akcionāriem, lai tie nākotnē varētu piedalīties privāta kapitāla piesaistīšanā uz izdevīgiem noteikumiem), lai veicinātu banku vēlmi izmantot šo shēmu, neatkāpjoties no pārskatāmības un informācijas izpaušanas, godprātīga novērtējuma un izmaksu sloga sadales principiem.
- 29) Dalība pēc noteiktā sešu mēnešu pieteikšanās termiņa izbeigšanās būtu jābūt iespējamai tikai ārkārtēju un neparedzētu apstākļu gadījumā, par kuriem banka nav atbildīga ⁽¹⁾, izpildot stingrākus nosacījumus, piemēram, lielāka atbildība valstij un/vai apjomīgāki kompensācijas pasākumi.
- 30) Aktīvu glābšanas pasākumu pieejamībai vienmēr vajadzētu būt atkarīgai no vairākiem atbilstošiem rīcības ierobežojumiem. Proti, saņēmējbankām būtu jāievēro aizsardzības pasākumi, kuri nodrošina, ka glābšanas pasākumu ietekme uz kapitālu tiek izmantota kredītu izsniegšanai, lai pienācīgi apmierinātu pieprasījumu atbilstoši komerckritērijiem un nediskriminācijas principam, nevis, lai finansētu izaugsmes stratēģiju (jo īpaši finansiāli stabili banku iegādi), kaitējot konkurentiem.
- 31) Būtu jāparedz arī ierobežojumi dividenžu politikai un maksimālais atalgojums banku vadītājiem. Būtu jānosaka rīcības ierobežojumu konkrētais veids, pamatojoties uz proporcionalitātes novērtējumu un ņemot vērā dažādos faktorus, kas var ietvert arī restrukturizācijas nepieciešamību (skatīt 6. iedaļu).

5.4. Aktīvu atbilstīgums

- 32) Nosakot glābšanas pasākumiem atbilstīgo aktīvu klāstu, jārod līdzsvars starp tūlītējas finanšu stabilitātes mērķi un nepieciešamību vidējā termiņā nodrošināt atgriešanos pie normālas tirgus darbības. Šķiet, ka aktīvi, kurus parasti dēvē par "toksiskiem aktīviem" (piemēram, ASV ar hipotēku nodrošinātie vērtspapīri un ar tiem saistītie riska ieguldījumu fondi un atvasinātie instrumenti) un kuri ir izraisījuši finanšu krīzi un lielā mērā kļuvuši nelikvidi vai kuriem ir piemērotas ievērojamas vērtības samazinājuma korekcijas, ir iemesls lielākajai daļai neskaidrību un skepticismam par banku dzīvotspēju. Attiecinot atbilstīgo aktīvu klāstu tikai uz šādiem aktīviem, tiktu ierobežots valsts iespējamo zaudējumu risks un tiktu veicināta konkurences traucējumu novēršana ⁽²⁾. Tomēr pārāk ierobežoti glābšanas pasākumi būtu saistīti ar risku, ka var neizdoties atjaunot uzticību banku nozarei, ņemot vērā atšķirības starp konkrētajām problēmām, ar kurām saskaras dažādas dalībvalstis un bankas, un apmēru, kādā vērtības samazināšanās ir skārusi arī citus aktīvus. Tas varētu veicināt pragmatiskas pieejas, tostarp elastīguma elementu, izmantošanu, kas nodrošinātu to, ka citi aktīvi arī saņem glābšanas pasākumu priekšrocības atbilstošā apmērā un pienācīgi pamatotos gadījumos.
- 33) Atbilstīgo aktīvu noteikšanai ir nepieciešama kopēja un saskaņota Kopienas pieeja glābšanas pasākumiem, lai novērstu konkurences traucējumus starp dalībvalstīm un Kopienas banku nozarē un lai ierobežotu stimulus pārrobežu bankām iesaistīties arbitrāžā starp dažādiem valstu glābšanas pasākumiem. Lai nodrošinātu konsekveni atbilstīgu aktīvu noteikšanā visās dalībvalstīs, būtu jādefinē aktīvu kategorijas ("grozi"), kas atspoguļo pašreizējās vērtības samazināšanās apmēru. Sīkāki norādījumi par šo kategoriju definīciju sniegti III pielikumā. Šādu aktīvu kategoriju izmantošana veicinātu banku un to riska profilu salīdzināšanu Kopienā. Tad dalībvalstīm būtu jāizlemj, kuras aktīvu kategorijas un kādā apmērā iekļaujamās glābšanas pasākumu programmās, pamatojoties uz Kopienas izvērtējumu par izvēlēto aktīvu vērtības samazināšanās pakāpi.
- 34) Būtu jāizstrādā samērīga pieeja, lai dalībvalsts, kuras banku nozari papildus ir ietekmējuši citi faktori tādā apmērā, kas apdraud tās finanšu stabilitāti (piemēram, tā sauktā burbuļa pārsprāgšana tās nektamā īpašuma tirgū), varētu attiecināt atbilstīgumu arī uz labi definētām aktīvu kategorijām, kas atbilst sistēmiskajiem draudiem, ja ir pienācīgs pamatojums un nav kvantitatīvu ierobežojumu.

⁽¹⁾ "Neparedzēti apstākļi" ir apstākļi, kurus uzņēmuma vadība, pieņemot lēmumu nepiedalīties aktīvu glābšanas programmā, nekādā veidā nevar paredzēt dalības pieteikumu iesniegšanas laikā un kuri nav radušies uzņēmuma vadības nevēlības vai kļūdas vai grupas, kurai pieder uzņēmums, lēmumu rezultātā. "Ārkārtēji apstākļi" ir izņēmuma apstākļi, kas nav saistīti ar pašreizējo krīzi. Dalībvalstīm, kas vēlas atsaukties uz šādiem apstākļiem, jāsniedz Komisijai visa nepieciešamā informācija.

⁽²⁾ Šķiet, ka ASV šādu pieeju ir izvēlējušās Citigroup un Bank of America.

- 35) Varētu paredzēt arī papildu elastību, dodot bankām iespēju izmantot glābšanas pasākumu priekšrocības tiem aktīviem, kuri neatbilst 32), 33) un 34) punktā izklāstītajiem atbilstīguma kritērijiem, neizvirzot prasību iesniegt konkrētu pamatojumu, vismaz 10-20 % apmērā no aktīvu glābšanas mehānismā iekļautās attiecīgās bankas kopējiem aktīviem, ņemot vērā dažādo dalībvalstu un banku atšķirīgos apstākļus. Turpretim aktīvus, kurus šobrīd nevar uzskatīt par samazinātas vērtības aktīviem, nevajadzētu iekļaut glābšanas programmā. Aktīvu glābšanas pasākumam nevajadzētu būt beztermiņa līdzeklim, kas nodrošina pret recesijas sekām nākotnē.
- 36) Parasti, jo plašāks atbilstības kritēriju loks un jo lielāka attiecīgo aktīvu proporcija bankas portfelī, jo izvērstāka būs restrukturizācija un iespējas izvairīties no pārmērīgiem konkurences traucējumiem. Katrā ziņā Komisija neuzskatīs aktīvus par glābšanas pasākumiem atbilstīgiem aktīviem, ja tie būs iekļauti saņēmējbankas bilanci pēc noteiktā termiņa beigu datuma un pirms glābšanas programmas izziņošanas ⁽¹⁾. Pretējā gadījumā tas novestu pie aktīvu arbitražas un izraisītu nepieļaujamu morālu kaitējumu, radot bankām stimulus atturēties no turpmākās kredīšanas un citu ieguldījumu riska pienācīgas novērtēšanas un tādējādi atkārtot tās pašas kļūdas, kas bija par iemeslu pašreizējai finanšu krīzei ⁽²⁾.

5.5. Glābšanas pasākumiem atbilstīgo aktīvu novērtēšana un cenu noteikšana

- 37) Pareiza un konsekventa pieeja aktīvu, tostarp sarežģītāku un mazāk likvidu aktīvu, novērtēšanai, ir galvenais faktors, kas novērš pārmērīgus konkurences traucējumus un ļauj izvairīties no sacensības par subsīdiju piedāvājumiem starp dalībvalstīm. Novērtēšana būtu jāveic, izmantojot Kopienas līmenī noteiktu vispārēju metodiku, kas Komisijai būtu rūpīgi jāsaprot *ex ante* ar visām dalībvalstīm, lai nodrošinātu aktīvu glābšanas pasākumu maksimālu efektivitāti un samazinātu traucējumu un kaitīgas arbitražas risku, īpaši pārrobežu bankām. Var rasties nepieciešamība izmantot alternatīvas metodes, lai ņemtu vērā konkrētos apstākļus saistībā ar, piemēram, attiecīgo datu savlaicīgu pieejamību, ja šīs metodes nodrošina līdzvērtīgu pārskatāmību. Katrā ziņā atbilstīgajām bankām būtu jānovērtē savi portfeli katru dienu, kā arī regulāri un bieži jāsniedz informācija valsts iestādēm un to uzraudzības iestādēm.
- 38) Ja aktīvu novērtēšana izrādās sevišķi sarežģīta, var paredzēt alternatīvas pieejas, piemēram, finansiāli stabilas bankas izveidi, saskaņā ar kuru valsts pirktu drošos un nevis nedrošos aktīvus. Bankas iegāde valsts īpašumā (tostarp nacionalizācija) varētu būt alternatīvs variants, lai veiktu novērtēšanu ilgākā termiņā saistībā ar restrukturizāciju vai tiesiski pareizu likvidāciju, tādējādi novēršot jebkādas neskaidriības par attiecīgo aktīvu pareizo vērtību ⁽³⁾.
- 39) Pirmajā posmā aktīvus, ja iespējams, būtu jānovērtē, pamatojoties uz to pašreizējo tirgus vērtību. Būtu jāiekļauj glābšanas shēmā iekļauto aktīvu pārvedums vērtībā, kas pārsniedz tirgus cenu, būs valsts atbalsts. Tomēr pašreizējā tirgus vērtība var būt diezgan atšķirīga no šo aktīvu bilances vērtības pašreizējā situācijā vai, ja nav tirgus, tāda var pat nebūt (dažiem aktīviem vērtība praktiski var būt pat nulle).
- 40) Otrajā posmā samazinātas vērtības aktīviem piešķirtā vērtība saistībā ar aktīvu glābšanas programmu ("pārveduma vērtība") noteikti būs augstāka par pašreizējo tirgus cenu, lai sasniegtu cerētos glābšanas pasākumu rezultātus. Lai nodrošinātu konsekvenču atbalsta saderīguma novērtēšanā, Komisija izmantotu pārveduma vērtību, kas atspoguļo aktīvu pamatā esošo ilgtermiņa ekonomisko vērtību (reālo ekonomisko vērtību), pamatojoties uz pamatā esošo naudas plūsmu un ilgākiem termiņiem, kā pieņemamam atsaucies vērtību, kura norāda uz atbalsta summas kā nepieciešamā minimuma atbilstību. Būs jāparedz vienoti diskonti, kas piemērojami dažām aktīvu kategorijām, lai tuvinātos to aktīvu reālajai ekonomiskajai vērtībai, kuri ir tik sarežģīti, ka izstrādāt ticamas prognozes par to attīstību tuvākajā nākotnē praktiski nebūtu iespējams.

⁽¹⁾ Parasti Komisija uzskata, ka vienots un objektīvs termiņa beigu datums, piemēram, 2008. gada beigas, nodrošinās līdzvērtīgus konkurences apstākļus bankām un dalībvalstīm.

⁽²⁾ Vajadzības gadījumā var paredzēt valsts atbalstu attiecībā uz nākotnes aktīvu risku, pamatojoties uz paziņojumu par garantijām un pagaidu shēmu.

⁽³⁾ To varētu darīt tad, ja, piemēram, valsts apmainītu aktīvus pret valsts obligācijām summā, kas vienāda ar to nominālvērtību, bet saņemtu iespējamās garantijas banku kapitālam, kura vērtība atkarīga no samazinātas vērtības aktīvu pārdošanas galīgās cenas.

- 41) Tādējādi pārveduma vērtībai aktīvu pirkuma vai aktīvu apdrošināšanas ⁽¹⁾ gadījumā būtu jābalstās uz to reālo ekonomisko vērtību. Turklāt ir jānodrošina pietiekama atlīdzība valstij. Ja dalībvalsts uzskata par nepieciešamu (lai izvairītos no tehniskās maksātnespējas) izmantot aktīvu pārveduma vērtību, kas pārsniedz aktīvu reālo ekonomisko vērtību, pasākumā iekļautais atbalsta elements ir attiecīgi lielāks. Tāda prakse ir pieļaujama tikai tad, ja tā ietver tālejošu restrukturizāciju un tādu nosacījumu ieviešanu, kuri ļauj atgūt šo papildu atbalstu vēlākā posmā, piemēram, izmantojot zaudējumu apvērse mehānismus.
- 42) Novērtēšanas procesā attiecībā uz tirgus vērtību un reālo ekonomisko vērtību, kā arī attiecībā uz atlīdzību valstij būtu jāievēro tie paši pamatprincipi un procesi, kas uzskaitīti IV pielikumā.
- 43) Izvērtējot novērtēšanas metodes, ko dalībvalstis ierosinājušas piemērot aktīvu glābšanas pasākumiem, un to īstenošanu individuālos gadījumos, Komisija konsultēsies ar novērtēšanas ekspertu grupām ⁽²⁾. Komisija izmantos arī Kopienas līmeni izveidoto institūciju speciālās zināšanas, lai nodrošinātu novērtēšanas metodiku konsekveni.

5.6. Glābšanas pasākumos iekļauto aktīvu pārvaldība

- 44) Dalībvalstīm, pamatojoties uz 3. iedaļā un II pielikumā izklāstītajām izvēles iespējām, ir jāizvēlas vispiemērotākais modelis palīdzības sniegšanai bankām saistībā ar aktīviem, ņemot vērā samazinātas vērtības aktīvu problēmu, attiecīgo banku situāciju un budžeta apsvērumus. Valsts atbalsta kontroles mērķis ir nodrošināt, lai izvēlēta modeļa elementi tiktu izstrādāti tā, lai nodrošinātu vienādu režīmu un novērstu pārmērīgu konkurences traucējumus.
- 45) Kaut arī konkrētie cenu noteikšanas mehānismi atbalsta pasākumiem var atšķirties, to atšķirīgajiem elementiem nevajadzētu būtiski ietekmēt attiecīgo izmaksu sloga sadalījumu starp dalībvalsti un saņēmējbanku. Pamatojoties uz pareizu novērtējumu, aktīvu pārvaldības uzņēmējabsabiedrības kopējam finanšu mehānismam, apdrošināšanai vai kombinētajam risinājumam būtu jānodrošina to, ka bankai būs jāuzņemas segt tādu pašu zaudējumu daļu. Tālab varētu paredzēt zaudējumu apvērse klauzulas. Visām shēmām kopumā ir jānodrošina, lai saņēmējbankas segtu zaudējumus, kas radušies aktīvu pārveduma rezultātā (skatīt papildus 50. punktu un 10. zemsvītras piezīmi).
- 46) Neatkarīgi no modeļa, lai veicinātu bankas koncentrēšanos uz dzīvotspējas atjaunošanu un novērstu iespējamus interešu konfliktus, funkcionālā un organizatoriskā līmenī ir jānodrošina skaidrs nodalījums starp saņēmējbanku un tās samazinātas vērtības aktīviem, īpaši attiecībā uz to pārvaldību, personālu un klientūru.

5.7. Procedūras aspekti

- 47) Ja vajadzīgs, V pielikumā var iepazīties ar sīkiem norādījumiem par šo pamatnostādņu ietekmi uz valsts atbalsta procedūrām saistībā ar sākotnējo paziņojumu par atbalstu un restrukturizācijas plānu novērtējumu.

6. TURPMĀKIE PASĀKUMI — PĀRSTRUKTURĒŠANA UN DZĪVOTSPĒJAS ATGŪŠANA

- 48) Principi un nosacījumi, kas minēti 5. iedaļā, nosaka pamatu aktīvu glābšanas pasākumu izstrādei saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem. Šajā kontekstā valsts atbalsta noteikumu mērķis ir nodrošināt minimālo atbalstu ar vismazāk traucējošu ietekmi, lai saņēmējbankām novērstu riskus, kas attiecas uz aktīvu atsevišķu kategoriju, ar mērķi sagatavot stingru pamatu ilgtermiņa dzīvotspējas atgūšanai bez valsts atbalsta palīdzības. Lai arī samazinātas vērtības aktīvu problēmas risināšana saskaņā ar iepriekšminētajiem principiem ir nepieciešama, lai atgūtu banku dzīvotspēju, pati par sevi tā nav pietiekama, lai sasniegtu šo mērķi. Atkarībā no katras bankas situācijas un rakstura tām būs jāveic piemēroti pasākumi savu interešu labā, lai izvairītos no līdzīgām problēmām nākotnē un nodrošinātu ilgtspējīgu rentabilitāti.

⁽¹⁾ Apdrošināšanas pasākuma gadījumā ar pārveduma vērtību saprot apdrošināto summu.

⁽²⁾ Komisija izmantos šādu novērtēšanas ekspertu grupu atzinumu līdzīgi tam, kā tā rīkojas citu valsts atbalsta procedūru gadījumā, saskaņā ar kurām tā var izmantot neatkarīgu ekspertu atzinumu.

- 49) Saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem, jo īpaši glābšanas vai pārstrukturēšanas jomā, šādu aktīvu glābšanas veidu var uzskatīt par strukturālu operāciju, kurai nepieciešama šādu trīs nosacījumu izvērtēšana: i) atbilstīgs saņēmēju ieguldījums, lai segtu samazinātas vērtības aktīvu programmas izmaksas; ii) piemērota rīcība, lai nodrošinātu dzīvotspējas atgūšanu; un iii) nepieciešamie pasākumi, lai novērstu konkurences traucējumus.
- 50) Pirmā nosacījuma izpildi varētu nodrošināt, izpildot 5. iedaļā noteiktajās prasības, proti, informācijas izpaušana, novērtēšana, cenu noteikšana un izmaksu sloga sadale. Tam būtu jānodrošina saņēmēja ieguldījumu, kas atbilst vismaz kopējiem zaudējumiem, kuri radušies aktīvu pārvešanā valstij. Ja tas nav fiziski iespējams, atbalstu var izņēmt kārtā tomēr atļaut, piemērojot stingrākas prasības attiecībā uz diviem citiem nosacījumiem.
- 51) Prasības par dzīvotspējas atgūšanu un nepieciešamajiem aizsardzības līdzekļiem konkurences traucējumu novēršanai tiks noteiktas katrā lietā atsevišķi. Attiecībā uz otro nosacījumu par nepieciešamību atgūt ilgtermiņa dzīvotspēju jāatzīmē, ka aktīvu glābšana var sekmēt šā mērķa sasniegšanu. Pēc iespējamo riska faktoru pilnīgas izvērtēšanas un apsveršanas dzīvotspējas izvērtējumam būtu jāapliecina bankas kapitāla pašreizējā un turpmākā pietiekamība ⁽¹⁾.
- 52) Pēc aktīvu glābšanas pasākumu sākotnējās apstiprināšanas Komisijas novērtējums par nepieciešamās pārstrukturēšanas apmēru tiks sniegts, pamatojoties uz šādiem kritērijiem: Paziņojumā — Finanšu iestāžu rekapitalizācija pašreizējās finanšu krīzes apstākļos — atbalsta ierobežošana līdz nepieciešamajam minimumam un aizsardzības līdzekļi pret pārmērīgiem konkurences traucējumiem noteiktie kritēriji, bankas aktīvu daļa, uz kuru attiecas glābšanas pasākumi; šādu aktīvu pārvešanas cena salīdzinājumā ar tirgus cenu, piešķirtā samazinātas vērtības aktīvu glābšanas pasākumu īpašās pazīmes, kopējais valsts riska darījumu apmērs saistībā ar bankas riska svērtajiem aktīviem, saņēmējbankas problēmu raksturs un cēlonis, un bankas darījumu modeļa un ieguldījumu stratēģijas stabilitāte. Lai iegūtu pilnīgu priekšstatu par saņēmējbankas situāciju, Komisija ņems vērā arī jebkuras citas piešķirtās valsts garantijas vai veikto valsts rekapitalizāciju ⁽²⁾.
- 53) Ilgtermiņa dzīvotspējas kritērijs nosaka, ka bankai jāspēj izdzīvot bez valsts atbalsta, un ietver skaidrus plānus par visa saņemtā valsts kapitāla izpiršanu un atteikšanos no valsts garantijām. Atkarībā no šā novērtējuma rezultātiem pārstrukturēšanas pasākumiem būs jāietver bankas stratēģijas un darbības padziļināta pārskatīšana, tostarp, piemēram, attiecībā uz pamatdarbību, uzņēmējdarbības modeļu pārorientēšanu, uzņēmējdarbības struktūru/meitasuzņēmumu slēgšanu vai atsavināšanu, izmaiņām aktīvu un pasīvu pārvaldībā un citām izmaiņām.
- 54) Visaptverošu pārstrukturēšanu uzskatīs par nepieciešamu gadījumos, kad samazinātas vērtības aktīvu pienācīgs novērtējums saskaņā ar 5.5. iedaļā un IV pielikumā noteiktajiem principiem atklās, ka bez valsts intervences banku pašu kapitāla vērtība būs negatīva/tās būs tehniski maksātnespējīgas. Par šādas visaptverošas pārstrukturēšanas nepieciešamību parasti liecina atkārtoti atbalsta pieprasījumi un atkāpes no vispārīgajiem principiem, kas izklāstīti 5. iedaļā.
- 55) Visaptveroša pārstrukturēšana būtu nepieciešama arī tad, ja banka jau ir saņēmusi jebkāda veida valsts atbalstu, kas vai nu palīdz segt vai novērst zaudējumus, vai arī tā kopējā summa pārsniedz 2 % no kopējiem bankas riska svērtajiem aktīviem. Šādā gadījumā ir pienācīgi jāņem vērā katra saņēmēja situācijas īpašās pazīmes ⁽³⁾.
- 56) Dzīvotspējas atgūšanai paredzēto nepieciešamo pasākumu grafikā tiks ņemta vērā attiecīgās bankas konkrētā situācija, kā arī vispārējā situācija banku nozarē, nepamatoti neaizkavējot nepieciešamo pielāgojumu īstenošanu.
- 57) Nepieciešamo kompensācijas pasākumu apmērs būtu jāapsver, pamatojoties uz konkurences traucējumiem, ko rada atbalsts. Tas var ietvert rentablu uzņēmējdarbības struktūru vai meitasuzņēmumu racionalizāciju vai atsavināšanu, vai arī apņemšanos ierobežot komerciālas darbības izvēršanu.

⁽¹⁾ Cik vien iespējams, būtu jānodrošina arī atbilstība Paziņojuma — Finanšu iestāžu rekapitalizācija pašreizējās finanšu krīzes apstākļos — atbalsta ierobežošana līdz nepieciešamajam minimumam un aizsardzības līdzekļi pret pārmērīgiem konkurences traucējumiem, 40. punktā minētajiem kritērijiem.

⁽²⁾ Tām bankām, kurām pēc iepriekšējā valsts atbalsta piešķiršanas ir pienākums izveidot pārstrukturēšanas plānu, šajā plānā ir pienācīgi jāņem vērā jaunais atbalsts un jāparedz visas iespējas, sākot no pārstrukturēšanas līdz tiesiski pareizai likvidācijai.

⁽³⁾ Šā punkta vajadzībām nav jāņem vērā dalība apstiprinātā kredītgantijū shēmā bez nosacījuma, ka garantija bija jāizmanto zaudējumu segšanai.

- 58) Kompensācijas pasākumus uzskatīs par nepieciešamiem gadījumos, kad saņēmējbanka neizpilda 5. iedaļā minētos nosacījumus, jo īpaši informācijas izpaušanas, novērtēšanas, cenu noteikšanas un izmaksu sloga sadales jomā.
- 59) Komisija izvērtēs nepieciešamo kompensācijas pasākumu apmēru, pamatojoties uz atbalsta radīto konkurences traucējumu novērtējumu un jo īpaši uz šādiem faktoriem: atbalsta kopējā summa, ietverot atbalstu, kas izriet no garantiju un rekapitalizācijas pasākumiem, to samazinātas vērtības aktīvu apmērs, uz kuriem attiecas pasākums, aktīva radīto zaudējumu daļa, bankas vispārējā stabilitāte, to aktīvu riska profils, uz kuriem attiecas glābšanas pasākumi, bankas riska pārvaldības kvalitāte, maksātspējas koeficientu līmenis, ja atbalsts nav sniegts, saņēmējbankas pozīcija tirgū un konkurences traucējumi, ko rada bankas nepārtraukta darbība tirgū, kā arī atbalsta ietekme uz banku nozares struktūru.

7. NOBEIGUMA NOTEIKUMI

- 60) Ņemot vērā finanšu un ekonomisko situāciju, kas prasīja tūlītēju rīcību, Komisija piemēro šo paziņojumu no 2009. gada 25. februāra, kas ir datums, kurā Komisija principā vienojās par tā saturu.
-

I PIELIKUMS

EIROSISTĒMAS NORĀDES PAR BANKĀM PAREDZĒTAJIEM AKTĪVU ATBALSTA PASĀKUMIEM

Eirosistēma ir noteikusi septiņus pamatprincipus banku aktīvu atbalsta pasākumiem:

- 1) *iestāžu atbilstība*, kam vajadzētu būt balstītai uz brīvprātības principu, ierobežojumu gadījumā, ja iespējams, priekšroku dodot iestādēm ar samazinātas vērtības aktīvu lielu apmēru;
- 2) salīdzinoši plaša to *aktīvu definīcija*, par kuriem var saņemt atbalstu;
- 3) *atbilstīgo aktīvu novērtēšana*, kas ir pārskatāma un, vēlams, pamatojas uz dažādām pieejām un kopīgiem kritērijiem, kas jāpieņem visās dalībvalstīs. Novērtēšana pamatojas uz trešo pušu neatkarīgu ekspertu viedokļiem un modeļiem, kuros izmanto mikrolīmeņa datu ievadi, lai aprēķinātu sagaidāmo zaudējumu ekonomisko vērtību un ar tiem saistītās iespējamības, kā arī diskontu piemērošanu attiecībā uz aktīvu bilances vērtību, ja tirgus vērtības novērtēšana ir īpaši sarežģīta vai ja situācija prasa tūlītēju rīcību;
- 4) pietiekams *risku sadalījuma* līmenis kā jebkuras shēmas elements, kas nepieciešams, lai ierobežotu valdības izmaksas, iesaistītajām iestādēm sniegtu atbilstošus stimulus un šajās iestādēs saglabātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus;
- 5) pietiekami ilgs aktīvu atbalsta shēmu *darbības termiņš*, ja iespējams, saskaņojot to ar atbilstīgo aktīvu termiņstruktūru;
- 6) to *iestāžu pārvaldība*, kuras jāturpina vadīt atbilstoši uzņēmējdarbības principiem, un to shēmu atbalstīšana, kurās ir paredzētas skaidri definētas iziešanas stratēģijas; un
- 7) valsts atbalsta shēmu *nosacījumu izpilde* atbilstoši novērtējamiem kritērijiem, piemēram, apņemšanās turpināt sniegt kredītus pieprasījuma pienācīgai apmierināšanai atbilstoši komerckritērijiem.

II PIELIKUMS

Dažādas pieejas aktīvu glābšanai un pieredze nedrošo banku risinājumu izmantošanā Amerikas Savienotajās Valstīs, Zviedrijā, Francijā, Itālijā, Vācijā, Šveicē un Čehijas Republikā**I. Iespējamās pieejas**

Principā var apsvērt divas plašas pieejas to aktīvu pārvaldīšanai, kuriem piemēro glābšanas pasākumus:

- 1) Samazinātas vērtības aktīvu nodalīšana no drošajiem aktīviem bankas ietvaros vai banku nozarē kopumā. Var apsvērt vairākus šīs pieejas variantus. Katrai bankai varētu izveidot aktīvu pārvaldības uzņēmumu (nedrošo banku vai garantiju režīmu), tādējādi samazinātas vērtības aktīvi tiktu pārvesti atsevišķai juridiskai personai un aktīvus joprojām pārvaldītu grūtībās nonākusī banka vai atsevišķa struktūra, turklāt iespējamie zaudējumi tiktu sadalīti starp drošo banku un valsti. Cita iespēja ir, ka valsts varētu izveidot neatkarīgu iestādi (ko bieži vien dēvē par "apkopotāju banku"), lai no atsevišķām bankām vai banku nozares kopumā nopirktu samazinātas vērtības aktīvus, tādējādi ļaujot bankām atsākt parasto kredīšanas praksi bez aktīvu vērtības daļējas norakstīšanas riska. Šī pieeja varētu ietvert arī iepriekšēju nacionalizāciju, kur valsts pārņem kontroli pār dažām vai visām nozares bankām, pirms tiek nodalīti to drošie un nedrošie aktīvi.
- 2) Aktīvu apdrošināšanas shēma, ar kuru bankas savās bilancēs saglabā samazinātas vērtības aktīvus, bet valsts tās nodrošina pret zaudējumiem. Aktīvu apdrošināšanas gadījumā samazinātas vērtības aktīvi saglabājas to banku bilancēs, kuras valsts ir nodrošinājusi pret dažiem vai visiem zaudējumiem. Īpaša problēma saistībā ar aktīvu apdrošināšanu ir piemērotas prēmijas noteikšana attiecībā uz neviendabīgiem un sarežģītiem aktīviem, kurai principā būtu jāatspoguļo apdrošināto aktīvu novērtēšanas un riska raksturojumu kombinācija. Cita problēma ir tāda, ka situācijā, kad apdrošinātie aktīvi ir sadalīti pa daudzām bankām, nevis koncentrēti dažās lielākās bankās, apdrošināšanas shēmas ir tehniski sarežģīti izmantojamas. Visbeidzot, tas, ka apdrošinātie aktīvi saglabāties banku bilancēs, radīs interešu konfliktu iespējamību un likvidēs nozīmīgo psiholoģisko ietekmi, ko rada drošās bankas un nedrošo aktīvu skaidra nodalīšana.

II. Pieredze nedrošo banku jomā

Amerikas Savienotajās Valstīs 1989. gadā tika izveidots valdībai piederošs aktīvu pārvaldības uzņēmums *Resolution Trust Corporation (RTC)*. RTC tika uzticēts likvidēt aktīvus (galvenokārt ar nekustamiem īpašumiem saistītus aktīvus, tostarp hipotekāros aizdevumus), kas piederēja krājaizdevu sabiedrībām, kuras Krājaizdevu uzraudzības birojs pēc krājaizdevu sabiedrību krīzes (1989.-1992. gads) pasludināja par maksātnespējīgām. RTC pārņēma arī apdrošināšanas funkcijas, ko iepriekš veica Federālā mājokļu kredītu piešķirēju banku valde (*Federal Home Loan Bank Board*). Laikā no 1989. gada līdz 1995. gada vidum *Resolution Trust Corporation* slēdza vai citādi likvidēja 747 krājaizdevu sabiedrības ar kopējiem aktīviem 394 miljardu ASV dolāru apmērā. Tās pienākumus 1995. gadā pārņēma Federālās noguldījumu apdrošināšanas korporācijas krājsabiedrību apdrošināšanas fonds (*Savings Association Insurance Fund of the Federal Deposit Insurance Corporation*). Kopumā izmaksas nodokļu maksātājiem 1995. gadā tika lēstas 124 miljardu ASV dolāru apmērā.

RTC darbojās, izmantojot tā dēvētās "pašu kapitāla partnerības programmas". Visās pašu kapitāla partnerībās privātā sektora partneris ieguva daļu no aktīvu kopfonda. Saglabājot daļu aktīvu portfeļos, RTC varēja saņemt daļu no īpaši lielās peļņas, ko guva portfeļieguldītāji. Turklāt pašu kapitāla partnerības ļāva RTC gūt labumu no privātā sektora partneru veiktajiem pārvaldības un likvidācijas pasākumiem, un struktūra palīdzēja nodrošināt iniciatīvu labāku saskaņošanu nekā parastā saskaņošana galvenā uzņēmuma/līgumslēdzēja attiecībās. Pastāv šādi dažādi pašu kapitāla partnerību veidi: vairāku ieguldījumu fonds (ierobežota un selektīva partnerība, nenoteikti aktīvu portfeļi), N-sērijas un S-sērijas hipotekārie trestī (konkurējošs piedāvājums attiecībā uz noteiktu aktīvu portfeļi), zemes fonds (lai gūtu peļņu no zemes atjaunošanas un izstrādes ilgtermiņā) un JDC partnerība (galvenā partnera izvēle, izmantojot salīdzinošo atlasī, attiecībā uz nenodrošinātiem vai apšaubāmas vērtības prasījumiem).

Zviedrijā tika izveidotas divas banku aktīvu pārvaldības sabiedrības (AMC), *Securum* un *Retriva*, lai pārvaldītu finanšu iestāžu ienākumus nenesošos aizdevumus. Tas tika darīts 1992.-1993. gada finanšu krīzes atrisināšanas politikas ietvaros. Grūtībās nonākušo banku aktīvus sadalīja drošajos un nedrošajos aktīvos, un nedrošos aktīvus pārveda vienai no aktīvu pārvaldības sabiedrībām, galvenokārt *Securum*. Svarīgs Zviedrijas programmas aspekts bija tas, ka bankām bija pilnībā jāatklāj paredzami aizdevumu zaudējumi un jānosaka nekustamā īpašuma un citu aktīvu patiesā vērtība. Šim nolūkam finanšu uzraudzības iestāde pastiprināja noteikumus par iespējamo aizdevumu zaudējumu definēšanu, kā arī nekustamā īpašuma novērtēšanas noteikumus. Lai iegūtu vienotu novērtējumu par nekustamo īpašumu, kas atradās to banku turējumā, kuras piesakās uz atbalstu, iestāde izveidoja novērtēšanas padomi, kurā piedalījās nekustamā īpašuma eksperti.

Pienācīgas rūpības procesā aktīviem piešķirtās zemās tirgus vērtības efektīvi palīdzēja izveidot pamatu aktīvu vērtības noteikšanai. Tā kā tirgus dalībnieki necerēja, ka cenas varētu kļūt zemākas par šo līmeni, tirdzniecība tika saglabāta ⁽¹⁾. Ilgtermiņā šo banku aktīvu pārvaldības sabiedrību darbība izrādījās veiksmīga, jo budžeta izmaksas saistībā ar finanšu sistēmas atbalstīšanu bija daudz maz līdzsvarotas ar ienākumiem, ko banku aktīvu pārvaldības sabiedrības guva no savu aktīvu turējumu likvidācijas.

Francijā 1990. gados tika izveidota valsts iestāde, kurai piešķirta institucionāla neierobežota valsts garantija, lai pārņemtu un laika gaitā likvidētu *Credit Lyonnais* nedrošos aktīvus. Nedrošā banka finansēja aktīvu iegādi, izmantojot *Credit Lyonnais* piešķirto kredītu. Tādējādi *Credit Lyonnais* varēja izvairīties no aktīvu zaudējumu iegrāmatošanas un atbrīvot kapitālu par atbilstošu riska svērto aktīvu summu, jo, ņemot vērā valsts garantiju, nedrošajai bankai piešķirtā aizdevuma riska pakāpe bija noteikta 0 %. Komisija nedrošo banku apstiprināja kā pārstrukturēšanas atbalstu. Šā modeļa pazīme bija skaidrs nodalījums starp drošajām un nedrošajām bankām, lai izvairītos no interešu konfliktiem, un "labāku laiku klauzula" par drošo banku peļņas gūšanu valsts labā. Pēc dažiem gadiem šo banku veiksmīgi privatizēja. Tomēr aktīvu pārvešana uz nedrošo banku bilances vērtībā atbrīvoja akcionārus no atbildības par zaudējumiem un laika gaitā radīja augstas izmaksas valstij.

Dažus gadus vēlāk *Banco di Napoli* Itālijā tika sadalīta nedrošajā bankā un drošajā bankā. Tas notika pēc tam, kad esošie akcionāri bija mazinājuši zaudējumus un Valsts kase bija veikusi rekapitalizāciju tādā līmenī, kas nepieciešams, lai turpinātu bankas darbību. *Banco Napoli* sniedza finansējumu, lai nedrošā banka iegādātos diskontētos, bet joprojām samazinātas vērtības aktīvus, izmantojot subsīdētu aizdevumu, ko devusi Centrālā banka un pretgarantējusi Valsts kase. Vienu gadu vēlāk šī banka tika privatizēta. Ne *Credit Lyonnais*, ne *Banco di Napoli* gadījumā Valsts kasei nedrošo aktīvu iegāde neradīja tūlītējus budžeta izdevumus, kas pārsniegtu bankām nodrošinātā kapitāla apmēru.

Nesen Vācijā, lai risinātu *Landesbanken* nedrošo aktīvu problēmu, izmantoja nedrošās bankas elastīgāku veidu. *SachsenLB* lietā pēc tam, kad nedrošie aktīvi apmēram 17,5 miljardu euro apmērā tika nodoti īpašam nolūkam dibinātai sabiedrībai (SPV), lai šos aktīvus paturētu līdz to termiņa beigām, saņēmējs tika pārdots kā darbību turpinošs uzņēmums. Iepriekšējie īpašnieki — Saksijas federālā zeme — sniedza garantiju pret zaudējumiem apmēram 17 % apmērā no nominālvērtības, ko stresa testā uzskatīja par iespējamo zaudējumu maksimālo robežu ("pamatscenārijā" tas bija novērtēts tikai 2 % apmērā). Jaunais īpašnieks pārņēma lielāko daļu refinansējumu un sedza atlikušos riskus. Bija paredzēts, ka atbalsta summa sasniegs vismaz sliktākā scenārija aplēsi — 4 %. *WestLB* lietā aktīvu portfelis 23 miljardu euro apmērā tika nodots SPV un nodrošināts ar valdības garantiju 5 miljardu euro apmērā, lai segtu iespējamus zaudējumus un novērstu bilances aktīvu vērtības pielāgojumus Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem (IFRS). Tādējādi *WestLB* varēja savu bilanci pasargāt no aktīvu tirgus svārstību ietekmes. Valstij tika samaksāta garantijas maksa 0,5 % apmērā. Šo garantiju režīmu joprojām piemēro, un to uzskata par valsts atbalstu.

Šveicē valdība izveidoja jaunu fondu, kuram UBS nodeva toksisko aktīvu portfeli, ko trešā puse pirms nodošanas bija novērtējusi. Lai nodrošinātu šā fonda finansējumu, Šveice vispirms UBS ieguldīja kapitālu (obligācijās, kuras var konvertēt UBS akcijās), ko UBS nekavējoties norakstīja un pārveda uz fondu. Pārējo fonda finansējumu nodrošināja aizdevums no Šveices Valsts bankas.

Čehijas banku aizdevumu nosacījumi 1990. gadu beigās bija ļoti "brīvi". Tā rezultātā Čehijas bankas stipri cieta, un 1990. gadu beigās valdībai tās bija jāglābj. Lai izveidotu stabilu banku nozari, tika veikti galvenie pasākumi banku bilanču sakārtošanai.

Čehijas valdība 1991. gada februārī izveidoja konsolidācijas banku (*Konsolidáční banka, KOB*), lai pārņemtu ienākumus nenesošos aizdevumus, kas banku nozarē bija uzkrājušies līdz 1991. gadam, piemēram, parādus, kas "pārmantoti" no centralizētās plānveida ekonomikas, jo īpaši tos, kas saistīti ar tirdzniecību padomju bloka valstīs. Šo speciālo banku 2001. gada septembrī pārveidoja par aģentūru, kam bija jāpārņem arī nedrošie aizdevumi, kas saistīti ar "jauniem inovatīviem" aizdevumiem (jo īpaši tā dēvētie privatizācijas aizdevumi, ienākumus nenesošie aizdevumi un ar krāpšanu saistītie aizdevumi).

Sākot ar 1991. gadu lielākās bankas tika atbrīvotas no nedrošajiem aizdevumiem, un no 1994. gada uzsvars tika likts uz mazākām bankām. Jo īpaši 1996. gada augustā notikušais *Kreditní banka* bankrots un tam sekojošais *Agrobanka* daļējais sabrukums radīja spriedzi Čehijas banku sistēmā. Attiecīgās programmas izraisīja tikai valsts daļas pagaidu palielināšanos banku nozarē 1995. gadā, kā arī 1998. gadā, pateicoties *Agrobanka* licences atsaukšanai. Kopumā valdības daļa banku nozarē palielinājās no 29 % 1994. gadā līdz 32 % 1995. gadā.

Turklāt 1997. gadā mazo banku atbalstam tika apstiprināta cita programma — Stabilizācijas programma. Tās pamatmērķis bija aizvietot zemas kvalitātes aktīvus, kuru likviditāte bija līdz 110 % no katras iesaistītās bankas kapitāla, īpašam uzņēmumam *Česká finanční* nopērkot zemas kvalitātes aktīvus no bankas un šo aktīvu atlikušo summu atpērkot 5-7 gadu laikā. Sešas bankas iesaistījās šajā programmā, tomēr piecas no tām tika izslēgtas, jo tās neatbilda programmas kritērijiem, un pēc tam pārtrauca darbību. Tādējādi Stabilizācijas programma izrādījās neveiksmīga un tika pārtraukta.

⁽¹⁾ Tas krasi atšķiras no Japānas politikas, kur nedrošo aktīvu vērtības noteica pārāk augstas, tādējādi "iesaldējot" nekustamā īpašumu tirgu apmēram uz desmit gadiem.

Līdz 1998. gada beigām tika izsniegtas 63 banku darbības licences (60 no kurām izsniedza līdz 1994. gada beigām). 2000. gada septembra beigās 41 banka un ārvalstu banku filiāle turpināja darbību, uz 16 bankām attiecās ārkārtas režīms (8 bankas bija likvidācijas procesā, 8 bankas — iesaistītas bankrota procedūrā), 4 bankas apvienojās ar citām bankām un vienai ārvalstu bankai tika atņemta licence, jo tā nespēja uzsākt darbību. No pārējām iestādēm (41) (tostarp CKA) 15 bija vietējā līmenī kontrolētas bankas un 27 — ārvalstu kontrolētas bankas, tostarp ārvalstu meitasuzņēmumi un ārvalstu filiāles.

Grozītais likums par bankrotu un maksājumu kārtošānu, kā arī likums par atklātām izsolēm stājās spēkā 2000. gada maijā. Šo likumu mērķis bija paātrināt bankrota procedūras un saskaņot kreditoru un debitoru tiesības, ļaujot specializētiem uzņēmumiem vai juridiskām personām bankrota procedūrās rīkoties kā pilnvarotajiem un sniegtot iespēju vienoties par strīdu izšķiršanu ārpustiesas kārtībā.

III PIELIKUMS

Atbilstīgo aktīvu kategoriju ("grozu") definīcija un pilnīga informācija par samazinātas vērtības aktīviem un visām bankas darbībām**I. Atbilstīgo aktīvu kategoriju ("grozu") definīcija**

Banku samazinātas vērtības finanšu aktīvu definīcijai vajadzētu būt kopsaucējam, kura pamatā ir kategorijas, kas jau tiek izmantotas:

- 1) ziņošanā un novērtēšanā, kas balstīta uz piesardzības principu (Bāzeles 3. pīlārs = Kapitāla prasību direktīvas (CRD) XII pielikums; FINREP un COREP);
- 2) finanšu pārskatu sniegšanā un novērtēšanā (jo īpaši 39. SGS un 7. SFPS);
- 3) specializētos ad hoc ziņojumos par kredītu krīzi: Starptautiskā valūtas fonda (SVF), Finansiālās stabilitātes foruma (FSF), Roubini un Eiropas Banku uzraugu komitejas (EBUK) darbā attiecībā uz pārskatāmību.

Esošo ziņošanas un novērtēšanas kategoriju kopsaucēja izmantošana, lai definētu aktīvu "grozus",

- 1) novērsīs jebkādu papildu ziņošanas slogu attiecībā uz bankām;
- 2) ļaus novērtēt atsevišķu banku samazinātas vērtības aktīvu grozu, izmantojot Kopienas un globālā līmenī veiktas aplēses (kas var būt būtiskas, lai noteiktu "ekonomisko vērtību" noteiktā brīdī); un
- 3) sniegs objektīvus (apstiprinātus) izejas punktus samazinātas vērtības novērtēšanai.

Nemot vērā iepriekš minēto, kā izejas punktu, lai noteiktu "ekonomisko vērtību" un aktīvu glābšanas pasākumus, Komisija ierosina šādus finanšu aktīvu "grozus".

1. tabula

I. Strukturēti/vērtspapīros pārvērsti finanšu produkti						
	Produkta veids	Uzskaites kategorija	Shēmas novērtēšanas pamats			Piezīmes
			Tirgus vērtība	Ekonomiskā vērtība	Pārveduma vērtība	
1	RMBS	FVPL/AFS (*)				Sīkāk iedalīts atkarībā no: ģeogrāfiskā apgabala, daļu prioritārās kārtības, novērtējumiem, paaugstināta riska, Alt-A vai citiem pakārtotajiem aktīviem, termiņiem/emisijas datumiem, piešķirumiem un norakstījumiem
2	CMBS	FVPL/AFS				
3	CDO	FVPL/AFS				
4	ABS	FVPL/AFS				
5	Uzņēmumu parāds	FVPL/AFS				
6	Citi aizdevumi	FVPL/AFS				
Kopā						
II. Vērtspapīros nepārvērstie aizdevumi						
	Produkta veids	Uzskaites kategorija	Shēmas novērtēšanas pamats			Piezīmes
			Izmaksas (**)	Ekonomiskā vērtība	Pārveduma vērtība	
7	Uzņēmumu aizdevumi	HTM/ L&R (*)	Izmaksas (**)			Sīkāk iedalīts atkarībā no: ģeogrāfiskā apgabala, darījumu partnera riska (PD), kredītriska mazināšanas (nodrošinājuma) un termiņstruktūras, piešķirumiem un norakstījumiem
8	Mājokļu aizdevumi	HTM/ L&R	Izmaksas			
9	Citi individuālie aizdevumi	HTM/ L&R	Izmaksas			
Kopā						

(*) FVPL = Fair value through profit and loss (patiesā vērtība, izmantojot peļņas vai zaudējumu aprēķinu) = darījumu portfelis + patiesās vērtības iespēja; AFS = available for sale (pieejams pārdošanai), HTM = Held to Maturity (turēti līdz termiņa beigām), L&R = loans and receivables (aizdevumi un debitoru parādi).

(**) Izmaksas nozīmē aizdevumu bilances vērtību, no kuras atņemts vērtības samazinājums.

II. Pilnīga informācija par samazinātas vērtības aktīviem un ar tiem saistītajām darbībām

Pamatojoties uz aktīvu groziem, kas atspoguļoti 1. tabulā, informācija par tās bankas samazinātas vērtības aktīviem, uz kuru būtu jāattiecinā aktīvu glābšanas pasākums, ir jāsniedz tādā detalizācijas līmenī, kā tas ieteikts 1. tabulas ailē "piezīmes".

Pamatojoties uz Eiropas Banku uzraugu komitejas (EBUK) ⁽¹⁾ noteikto paraugpraksi par informācijas izpaušanu saistībā ar tirgus satricinājuma ietekmētām darbībām, informāciju par bankas darbībām saistībā ar samazinātas vērtības aktīviem, kuru izmantos 5.1. iedaļā minētajā dzīvotspējas izvērtējumā, varētu strukturēt šādā veidā.

2. tabula

EBUK noteiktā paraugprakse	Senior Supervisors Group (SSG) (Vecāko uzraudzītāju grupa): informācija par paraugpraksi
Uzņēmējdarbības modelis — Uzņēmējdarbības modeļa apraksts (t.i., pamudinājums iesaistīties darbībās un vērtības radīšanas procesā) un, attiecīgā gadījumā, jebkuru veikto izmaiņu apraksts (t.i., izmaiņas, ko izraisījusi krīze). — Stratēģiju un mērķu apraksts. — Apraksts par darbību nozīmīgumu un ieguldījumu uzņēmējdarbībā (ietverot kvantitatīvu analīzi). — Darbību veida apraksts, tostarp instrumentu un to darbības apraksts, un apraksts par produktu/ieguldījumu atbilstības kritērijiem. — Apraksts par iestādes lomu un iesaistes pakāpi, t.i., apņemšanos un pienākumiem.	— Darbības (SPE) (*). — Riska darījumu veids (sponsors, likviditātes un/vai kredīta kvalitātes uzlabošanas nodrošinātājs) (SPE). — Stratēģijas kvalitatīvā analīze (LF).
Riski un to pārvaldība — Apraksts par to risku veidu un pakāpi, kuri radušies saistībā ar darbībām un instrumentiem. — Apraksts par risku pārvaldības metodēm saistībā ar darbībām un par jebkuriem atklātiem trūkumiem korektīvajos pasākumos, kas veikti šo risku novēršanai. — Pašreizējās krīzes apstākļos īpaša uzmanība būtu jāpievērš likviditātes riskam.	
Krīzes ietekme uz rezultātiem — Rezultātu kvalitatīvs un kvantitatīvs apraksts, īpaši pievēršoties zaudējumiem (attiecīgā gadījumā) un daļējiem norakstījumiem, kas ietekmē rezultātus. — Daļēju norakstījumu/zaudējumu sadalījums pa krīzes ietekmēto produktu un instrumentu veidiem (CMBS, RMBS, CDO, ABS un LBO, kas sīkāk sadalīti atbilstoši dažādiem kritērijiem). — Apraksts par iemesliem un faktoriem, kas radīja novēroto ietekmi. — Salīdzinājums par i) ietekmi dažādos (attiecīgos) periodos un ii) peļņas vai zaudējumu aprēķina datiem pirms un pēc krīzes ietekmes. — Daļēju norakstījumu sadalījums realizētajās un nerealizētajās summās. — Apraksts par krīzes ietekmi uz uzņēmuma akciju cenu. — Informācija par maksimālo zaudējumu risku un apraksts par to, kā iestādes situāciju varētu ietekmēt turpmāka lejupslīde vai tirgus atveseļošanās. — Informācija par kredīta starpības (attiecībā uz pašu pasīviem) izmaiņu ietekmi uz rezultātiem un par metodēm, kas izmantotas šīs ietekmes noteikšanai.	— Riska darījumu izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo periodu, tostarp pārdošana un daļēji norakstījumi (CMB/LF)

⁽¹⁾ Avots: Eiropas Banku uzraugu komitejas (EBUK) ziņojums par banku pārskatāmību attiecībā uz darbībām un produktiem, kurus ietekmējusi nesēnā tirgus nestabilitāte, 2008. gada 18. jūnijs.

EBUK noteiktā paraugprakse	Senior Supervisors Group (SSG) (Vecāko uzraudzītāju grupa): informācija par paraugpraksi
Riska darījumu līmeņi un veidi — Nenokārtoto riska darījumu nominālā summa (vai amortizētās izmaksas) un patiesā vērtība. — Informācija par kredītu aizsardzību (piemēram, izmantojot kredītsaistību neizpildes mijmaiņas līgumus) un tās ietekmi uz riska darījumiem. — Informācija par produktu skaitu. — Detalizēta informācija par riska darījumiem, sniedzot sadalījumu atkarībā no: — daļu prioritāšu līmeņa; — kredītu kvalitātes līmeņa (piemēram, novērtējumi, investīciju kategorijas, emisijas datumi); — ģeogrāfiskās izcelsmes; — tā, vai riska darījumus uzsākuši uzņēmumi, vai tie ir saglabāti, uzglabāti vai nopirkti; — produkta parametriem: piemēram, novērtējumi, paaugstināta riska hipotekāro kredītu daļa, diskonta likmes, piesaistes punkti, starpības, finansējums; — pakārtoto aktīvu parametriem: piemēram, emisijas datumi, aizdevuma un ķīlas vērtības attiecība, informācija par nodrošinājumiem, vidējais svērtais lietošanas laiks, pieņēmumi par priekšapmaksas ātrumu, paredzami kredītu zaudējumi. — Grafiki par riska darījumu apgrozību atkarībā no attiecīgajiem pārskata periodiem un attiecīgā iemesli (pārdošana, atsavināšana, iepirkumi utt.). — Pārskats par riska darījumiem, kuri vēl nav konsolidēti, (vai kuri ir atzīti šīs krīzes laikā) un saistītie iemesli. — Ietekme uz specializētajiem apdrošinātājiem un apdrošināto aktīvu kvalitāti: — apdrošināto riska darījumu, kā arī nopirktās kredīta aizsardzības nominālās summas (vai amortizētās izmaksas); — nenokārtoto riska darījumu, kā arī saistītās kredīta aizsardzības patiesā vērtība; — daļējo norakstījumu un zaudējumu summa, kas sadalīta realizētajā un nerealizētajā summā; — riska darījumu sadalījums atkarībā no novērtējuma vai darījumu partnera.	— Instrumenta lielums attiecībā pret uzņēmuma kopējiem riska darījumiem (SPE/ CDO). — Nodrošinājums: veids, daļas, kredītvērtējums, nozare, ģeogrāfiskā izplatība, vidējais termiņš, emisijas datums (SPE/CDO/CMB/ LF) — Riska ierobežošana, ietekme uz specializētajiem apdrošinātājiem, citi darījumu partneri (CDO). Riska ierobežošanas darījumu partneru kredītspēja (CDO). — Viss aizdevums, RMBS, atvasinātie instrumenti, citi (O). — Detalizēta informācija par kredīta kvalitāti (piemēram, kredītvērtējums, aizdevuma un ķīlas vērtības attiecība, darbības novērtējumi) (O). — Riska darījumu izmaiņas attiecībā pret iepriekšējo periodu, tostarp pārdošana un daļēji norakstījumi (CMB/LF). — Atšķirība starp konsolidētiem un nekonsolidētiem instrumentiem. Konsolidēšanas iemesls (atbilstošā gadījumā) (SPE). — Finansēti riska darījumi un nefinansētas saistības (LF).
Grāmatvedības politika un novērtēšanas jautājumi — Darījumu un strukturēto produktu klasifikācija uzskaites nolūkiem un ar to saistītā uzskaites rezultātu apstrāde. — SPE un citu instrumentu (piemēram, VIE) konsolidācija un to saskaņošana ar strukturētajiem produktiem, kurus ietekmēusi paaugstināta riska kredītu krīze. — Detalizēta informācija par finanšu instrumentu patieso vērtību: — finanšu instrumenti, kuriem piemēro patieso vērtību; — patiesās vērtības hierarhija (visu patiesās vērtības riska darījumu sadalījums pa dažādiem patiesās vērtības hierarhijas līmeņiem un sadalījums naudas instrumentos un atvasinātajos instrumentos, kā arī informācija par pārvietojumiem dažādos līmeņos); — pirmās dienas peļņas izmantošana (tostarp kvantitatīva informācija); — patiesās vērtības iespējas izmantošana (ieskaitot tās izmantošanas nosacījumus) un saistītās summas (ar piemērotu sadalījumu). — Informācija par modelēšanas metodēm, ko izmanto finanšu instrumentu novērtēšanā, tostarp, šādu rādītāju analīze: — modelēšanas metožu un instrumentu, kuriem tās piemērotas, apraksts; — novērtēšanas procesu apraksts (tostarp, jo īpaši šo modeļu pamatā esošo pieņēmumu un datu ievades faktoru analīze); — to korekciju veids, kuras piemēro, lai atspoguļotu modeļa risku un citas ar novērtēšanu saistītas neskaidrības; — patieso vērtību jutīgums; un — krīzes attīstības gaita.	— Novērtēšanas metodes un galvenie dzinējspēki (CDO). — Kredītu novērtēšanas korekcijas attiecībā pret atsevišķiem darījumu partneriem (CDO). — Novērtējumu jutīgums pret izmaiņām galvenajos pieņēmumos un datu ievadē (CDO).

EBUK noteiktā paraugprakse	Senior Supervisors Group (SSG) (Vecāko uzraudzītāju grupa): informācija par paraugpraksi
Citi informācijas izpaušanas aspekti — Informācijas izpaušanas politikas, kā arī informācijas izpaušanas un finanšu pārskatu pamatā esošo principu apraksts.	
Ar informācijas izklāstu saistītie jautājumi — Attiecīgā informācija, lai veicinātu izpratni par iestādes iesaisti noteiktās darbībās, cik vien iespējams, būtu jāsniedz vienkopus. — Gadījumā, ja informācija ir sadalīta pa dažādām daļām vai avotiem, būtu jāsniedz savstarpējas atsauces, lai ieinteresētais lasītājs varētu orientēties dažādās daļās. — Aprakstoša informācija, cik vien iespējams, ir jāpapildina ar ilustratīvām tabulām un pārskatiem, lai uzlabotu skaidrību. — Iestādēm ir jānodrošina, ka sarežģītu finanšu instrumentu un darījumu aprakstīšanai izmantotā terminoloģija ir papildināta ar skaidriem un piemērotiem paskaidrojumiem.	
(*) SSG ziņojumā katra pazīme attiecas uz konkrētu SPE veidu vai tiem visiem kopumā — SPE (<i>Special Purpose Entities</i> — īpašam nolūkam dibinātas sabiedrības), LF (<i>Leveraged Finance</i> — aizņemtais finansējums), CMB (<i>Commercial Mortgage-Backed Securities</i> — komerciālas hipotēkas nodrošināti vērtspapīri), O (citi paaugstināta riska un Alt-A riska darījumi), CDO (<i>Collateralised Debt Obligations</i> — nodrošinātas parādsaistības).	

IV PIELIKUMS

Novērtēšanas un cenu noteikšanas principi un procesi

I. Novērtēšanas metode un procedūra

Aktīvu glābšanas pasākumu piemērošanas nolūkā aktīvi ir jāklasificē saskaņā ar III pielikumā sniegto ilustratīvo 1.un 2. tabulu.

Šā paziņojuma nolūkam (skatīt 5.5. iedaļu) reālās ekonomiskās vērtības noteikšanai jābalstās uz novērotajiem datiem par tirgu, kā arī uz reāliem un piesardzīgiem pieņēmumiem par nākotnes naudas plūsmām.

Par atbilstīgajiem aktīviem piemērojamo novērtēšanas metodi ir jāvienojas Kopienas līmenī, un tā varētu mainīties atkarībā no attiecīgajiem atsevišķajiem aktīviem vai aktīvu groziem. Ja vien iespējams, šāda uz tirgu balstīta novērtēšana ik pēc noteikta laika posma būtu jāveic atkārtoti visā aktīva lietošanas laikā.

Iepriekš vairākas novērtēšanas iespējas tika izmantotas vairāk vai mazāk veiksmīgi. Vienkārša apvērsts izsoles procedūra izrādījās noderīga to aktīvu kategorijām, kuru tirgus vērtība ir diezgan ticama. Tomēr šī pieeja neļāva novērtēt sarežģītākus aktīvus Amerikas Savienotajās Valstīs. Sarežģītākas izsoles procedūras ir vairāk piemērotas gadījumos, kad ir mazāka pārliecība par tirgus vērtību un kad katra aktīva cenas noteikšanai ir nepieciešama precīzāka metode. Diemžēl šādas procedūras nav vienkāršas. Sarežģītu aktīvu alternatīvi paraugaprēķini ir ierobežoti, jo tie ir jutīgi pret attiecīgajiem pieņēmumiem ⁽¹⁾.

Iespēja piemērot vienotus novērtējuma diskontus visiem sarežģītajiem aktīviem kopumā vienkāršo novērtēšanas procesu, lai arī tā rezultātā atsevišķu aktīvu cenas tiek noteiktas ar mazāku precizitāti. Centrālajām bankām ir ievērojama pieredze saistībā ar iespējamiem kritērijiem un parametriem, ko piemēro refinansēšanas nodrošinājumam. Tas varētu kalpot par noderīgu atskaites punktu.

Neraugoties uz izvēlēto modeli, novērtēšanas procesam un jo īpaši nākotnes zaudējumu iespējamības novērtēšanai jābalstās uz stingriem stresa testiem, ko piemēro ietilgušas pasaules līmeņa recesijas scenārijiem.

Novērtēšanas pamatā jābūt starptautiski atzītiem standartiem un kritērijiem. Kopīga novērtēšanas metode, par kuru panākta vienošanās Kopienas līmenī un kuru dalībvalstis ir konsekventi ieviešušas, varētu ievērojami mazināt bažas par apdraudējumu līdzvērtīgiem konkurences apstākļiem, ko rada pretrunīgu novērtēšanas sistēmu iespējami nozīmīga ietekme. Izskatot dalībvalstu ieteiktās aktīvu glābšanas pasākumu novērtēšanas metodes, Komisija principā apspriedīsies ar novērtēšanas ekspertu grupām ⁽²⁾.

II. Valsts atbalsta cenas noteikšana, pamatojoties uz novērtējumu

Aktīvu novērtēšana ir jānodala no atbalsta pasākuma cenas noteikšanas. Pirkšana vai apdrošināšana, pamatojoties uz pašreizējo tirgus vērtību vai reālo ekonomisko vērtību, un faktoringa nākotnes naudas plūsmu prognozēs, pamatojoties uz termiņa beigu ievērošanu, praksē bieži vien pārsniedz saņēmējbanku pašreizējo izmaksu sloga sadales spēju ⁽³⁾. Cenu noteikšanas mērķim jābalstās uz pārveduma vērtību, kas ir pēc iespējas tuvāka noteiktajai reālajai ekonomiskajai vērtībai. Lai gan cenu noteikšana, pamatojoties uz reālo ekonomisko vērtību, sniedz priekšrocības salīdzinājumā ar pašreizējo tirgus vērtību, tātad arī valsts atbalstu, var uzskatīt, ka tā līdzsvaro pašreizējos tirgus pārspīlējumus, kurus pastiprina pašreizējās krīzes apstākļi, kas izraisīja atsevišķu tirgu stāvokļa pasliktināšanos vai pat sabrukumu. Jo lielāka pārveduma vērtības novirze no reālās ekonomiskās vērtības un tātad arī no atbalsta summas, jo lielāka vajadzība pēc stāvokļa izlabošanas pasākumiem, lai nodrošinātu precīzu cenu noteikšanu laika gaitā (piemēram, "labāku laiku" klauzulas), un pamatīgākas pārstrukturēšanas. Pielaujamajai novirzei no novērtēšanas rezultāta ir jābūt ierobežotākai attiecībā uz aktīviem, kuru vērtību var noteikt, pamatojoties uz uzticamiem datiem par tirgu, nekā attiecībā uz aktīviem, kuru tirgi ir nelikvidi. Neatbilstība šiem principiem nozīmētu, ka ir nepieciešami tālejoši pārstrukturēšanas un kompensācijas pasākumi vai pat tiesiski pareiza likvidācija.

Jebkurā gadījumā aktīvu glābšanas cenas noteikšanā ir jāietver atbildība valstij, kurā atbilstīgi ņemti vērā riski saistībā ar nākotnes zaudējumiem, kas pārsniedz "reālās ekonomiskās vērtības" noteikšanā paredzētos zaudējumus, kā arī jebkāds papildu risks, kas izriet no pārveduma vērtības virs reālās ekonomiskās vērtības.

Šādu atbildību var nodrošināt, nosakot aktīvu pārveduma cenu zem reālās ekonomiskās vērtības tādā mērā, lai sniegtu piemērotu kompensāciju par risku atbilstoša palielinājuma veidā, vai arī attiecīgi pielāgojot garantijas maksu.

⁽¹⁾ Jebkurā gadījumā izsoli būtu iespējams veikt vienīgi viendabīgām aktīvu kategorijām un gadījumos, kad ir pietiekami liels potenciālo pardevēju skaits. Turklāt būtu jānosaka rezerves cena, lai nodrošinātu valsts interešu un zaudējumu apvērtes mehānisma aizsardzību gadījumā, ja galīgie zaudējumi pārsniegtu rezerves cenu, ar mērķi nodrošināt pietiekamu ieguldījumu no saņēmējbankas. Lai novērtētu šādus mehānismus, būs jāiesniedz salīdzinošie scenāriji ar alternatīvām garantijas/pirkuma shēmām, tostarp stresa testi, lai nodrošinātu šo mehānismu finansiālo līdzvērtību pasaules līmenī.

⁽²⁾ Šādu novērtēšanas ekspertu grupu viedokli Komisija izmantos līdzīgi citām valsts atbalsta procedūrām, kurās tā var vērsties pie ārējiem ekspertiem.

⁽³⁾ Skatīt 5.2. iedaļu.

Nepieciešamās mērķa peļņas noteikšanas pamatā varētu būt par rekapitalizācijas pasākumiem prasītā atlīdzība tādā apmērā, kas atbilst ierosinātās aktīvu glābšanas kapitāla ietekmei. Tam būtu jāatbilst Komisijas paziņojumam — Finanšu iestāžu rekapitalizācija pašreizējās finanšu krīzes apstākļos — atbalsta ierobežošana līdz nepieciešamajam minimumam un aizsardzības līdzekļi pret pārmērīgiem konkurences traucējumiem, vienlaicīgi ņemot vērā aktīvu glābšanas pasākumu īpašās pazīmes un jo īpaši faktu, ka tie var ietvert lielāku risku nekā kapitāla ieguldījumi ⁽¹⁾.

Cenu noteikšanas sistēmā varētu ietvert arī garantijas parakstīšanos uz banku akcijām, kuru vērtība ir līdzvērtīga aktīvu vērtībai (kas nozīmē, ka augstāka samaksātā cena radīs lielāku potenciālo akciju daļu). Viens no šādas cenu noteikšanas sistēmas modeļiem varētu būt aktīvu pirkšanas scenārijs, kurā šādas garantijas tiks atgrieztas bankai, tiklīdz nedrošā banka būs pārdevusi aktīvus un ja tie būs sasnieguši nepieciešamo peļņas līmeni. Ja aktīvi nenodrošina šādu peļņu, bankai starpība ir jāmaksā skaidra nauda, lai sasniegtu plānoto peļņu. Ja banka nemaksā skaidrā nauda, valsts pārdos garantijas, lai nodrošinātu plānoto peļņu.

Aktīvu galvojumu gadījumā garantijas maksu varētu maksāt kā akcijas ar noteiktiem kumulatīviem procentiem, kas atbilst plānotajai peļņai. Ja galvojumu ir nepieciešams izlietot, dalībvalsts varētu izmantot garantijas, lai iegūtu akcijas atbilstoši summām, kas bija jānosedz ar galvojumu.

Visām cenu noteikšanas sistēmām būtu jānodrošina tas, ka saņēmējbanku kopējais ieguldījums samazina valsts intervences neto līmeni līdz vajadzīgajam minimumam.

⁽¹⁾ Aktīvu garantēšanas scenārijā būtu jāņem vērā arī tas, ka atšķirībā no rekapitalizācijas pasākumiem likviditāte nav nodrošināta.

V PIELIKUMS

Valsts atbalsta procedūra

Dalībvalstis, kuras paziņo par aktīvu glābšanas pasākumiem, Komisijai iesniedz pilnīgu un detalizētu informāciju par visiem elementiem, kas attiecas uz valsts atbalsta pasākumu novērtēšanu saskaņā ar Valsts atbalsta noteikumiem, kā tas ir noteikts šajā paziņojumā ⁽¹⁾. Jo īpaši tas ietver novērtēšanas metodes detalizētu aprakstu un tās paredzēto īstenošanu, iesaistot neatkarīgus trešo pušu ekspertus ⁽²⁾. Komisija piešķirs apstiprinājumu uz 6 mēnešiem ar nosacījumu, ka katra saņēmējstāde apņemas 3 mēnešu laikā pēc pievienošanās aktīvu glābšanas programmai iesniegt vai nu pārstrukturēšanas plānu, vai arī dzīvotspējas izvērtējumu.

Ja bankai ir piešķirts atbalsts vai nu atsevišķa pasākuma veidā, vai arī apstiprinātas aktīvu glābšanas shēmas ietvaros, dalībvalsts vēlākais atsevišķā paziņojumā par pārstrukturēšanas plānu vai dzīvotspējas izvērtējumu. Komisijai sniedz detalizētu informāciju par atbilstīgajiem aktīviem un to novērtējumu šāda atsevišķa atbalsta piešķiršanas brīdī, kā arī apliecinātu un apstiprinātu informāciju par vērtības samazināšanos aktīviem, uz kuriem attiecas glābšanas pasākums ⁽³⁾. Bankas darbību un bilances pilnīgs pārskats ir jāiesniedz pēc iespējas ātrāk, lai apspriedes par pārstrukturēšanas piemērotību un apmēru uzsāktu krietnu laiku pirms pārstrukturēšanas plāna oficiālās iesniegšanas ar mērķi paātrināt šo procesu un pēc iespējas ātrāk ieviest skaidrību un juridisko noteiktību.

Attiecībā uz bankām, kuras jau ir saņēmušas citus valsts atbalsta veidus vai nu apstiprinātas garantijas, aktīvu mijmaiņas darījumu, rekapitalizācijas shēmu, vai arī atsevišķu pasākumu veidā, par jebkuru atbalstu, kas sniegts aktīvu glābšanas shēmas ietvaros, jāziņo Komisijai saskaņā ar esošajiem ziņošanas pienākumiem, lai Komisija gūtu pilnīgu priekšstatu par vairākiem valsts atbalsta pasākumiem katram atbalsta saņēmējam un vispārīgajā novērtējumā varētu labāk novērtēt iepriekšējo pasākumu efektivitāti un ieguldījumu, ko dalībvalstis ierosina sniegt.

Komisija atkārtoti izvērtēs saskaņā ar pagaidu apstiprinājumu piešķirto atbalstu, ņemot vērā ierosināto pārstrukturēšanas un stāvokļa izlabošanas pasākumu piemērotību ⁽⁴⁾, un izlems par to atbilstību laikposmā, kas ilgāks par 6 mēnešiem, pieņemot jaunu lēmumu.

Turklāt dalībvalstis Komisijai reizi sešos mēnešos iesniedz ziņojumu par aktīvu glābšanas programmu darbību un banku pārstrukturēšanas plānu izstrādi. Ja uz dalībvalsti jau attiecas prasība sniegt ziņojumu saistībā ar citiem atbalsta veidiem, kas piešķirti tās bankām, šāds ziņojums ir jāpapildina ar nepieciešamo informāciju par aktīvu glābšanas pasākumiem un banku pārstrukturēšanas plāniem.

⁽¹⁾ Ir vēlams nodibināt pirmspaziņošanas posma kontaktus.

⁽²⁾ Skatīt 5.5. iedaļu un IV pielikumu.

⁽³⁾ Ir jāiesniedz uzraudzības iestādes vadītāja vēstule, kas apstiprina detalizētos rezultātus.

⁽⁴⁾ Lai atvieglotu dalībvalstu un Komisijas darbu, Komisija būs gatava izskatīt līdzīgu pārstrukturēšanas/likvidācijas gadījumu grupētus paziņojumus. Komisija var uzskatīt, ka nav nepieciešams iesniegt plānu, ja tas attiecas vienīgi uz iestādes likvidāciju vai ja tās lielums ir nenozīmīgs.